

Sitter ekorren fortfarande i granen?

Sångrepertoar i grundskolan nu och då

Eva Kjellander

Pedagogiska institutionen/

Avd. för bild, musik och kulturpedagogik

Växjö universitet

Handledare: Boel Lindberg

C-uppsats i Musikvetenskap

Vt 2005

Abstract

Eva Kjellander: Sitter ekorren fortfarande i granen? Sångrepertoar i grundskolan nu och då.
Växjö: Musikvetenskap 2005. 60p.

Syftet med denna uppsats har dels varit att undersöka hur sångrepertoaren ser ut idag i grundskolan och dels att se hur den ändrats sedan cirka 1970. Metoden för undersökningen grundar sig i en enkätundersökning vid Lunds 47 grundskolor. Denna är kompletterad med sex enskilda korta intervjuer och med fem gruppintervjuer vid olika skolor i ovan nämnda kommun.

Första delen av uppsatsen behandlar sångrepertoar mellan 1800 och 1972, andra delen tar upp dagens repertoar och i tredje delen görs en jämförelse mellan tidigare och nutida sångrepertoar.

Resultatet visar att förskolan drar det tyngsta lasset vad det gäller att tradera vårt kulturarv, och enligt *Lpfö98* är det också deras uppgift. Årskurserna ett till tre har hamnat i ett mellanläge och utan direkta riktlinjer från *Lpo94* så är det stor spridning på sångrepertoaren här. I årskurserna fyra till sex har man en mer uttalad ambition och vilja att förmedla en tradition, både från pedagogers och från *Lpo94s* håll. De sånger som lever kvar är framför allt traditionella jul- och sommarsånger. Annan musik som också i högsta grad är levande är klassiska barnvisor och visor ur vår svenska vistradition. Populärmusiken har dock börjat ta allt större plats, framför allt i de högre årskurserna, men den förekommer även i de lägre årskurserna.

Innehållsförteckning

1. INLEDNING.....	7
1.1 Bakgrund.....	7
1.2 Metod och material.....	8
1.3 Syfte och frågeställningar.....	8
1.4 Avgränsningar och disposition.....	8
1.5 Tidigare och pågående forskning.....	9
2. VAD SJÖNG MAN 1800-1972?.....	11
2.1 Sångrepertoaren 1800-1934.....	11
2.2 Sångrepertoaren 1934-1972.....	12
2.3 Skolradions sångstunder 1934-1969.....	15
2.4 Diskussion kring sångrepertoaren 1800-1972.....	17
3. DAGENS SÅNGREPERTOAR.....	19
3.1 Två exempel på sångrepertoar.....	19
3.2 Musikalier.....	20
3.3 Fem skolor i Lunds kommun.....	22
4. SÅNGREPERTOAR I ÅRSKURSERNA F-6.....	27
4.1 Musik och sång i förskolan.....	27
4.1.1 Sju röster om sångrepertoaren i förskolan.....	27
4.1.2 Samtal med två förskollärare.....	28
4.2 Musik och sång i årskurs 1-3.....	29
4.2.1 Sex röster om sångrepertoaren i årskurs 1-3.....	30
4.2.2 Samtal med två grundskollärare med musikinriktning.....	31
4.3 Musik och sång i årskurs 4-6.....	34
4.3.1 Sex röster om sångrepertoaren i årskurs 4-6.....	34
4.3.2 Samtal med två musiklektörer.....	36
4.4 Diskussion kring sångrepertoaren i årskurs F-6.....	38
5. SÅNGREPERTOAREN NU OCH DÅ.....	41
5.1 Enkäten.....	41
5.2 Förskolan.....	42
5.3 Årskurserna 1-3.....	43
5.4 Årskurserna 4-6.....	44
6. AVSLUTNING.....	45
7. KÄLL- OCH LITTERATURFÖRTECKNING.....	49

BILAGOR

1. Inledning

Ekorren satt i tallen.

Det var fel. Den första barnvisa han lärde sig utantill var

den om ekorren som satt i granen, skulle skala kottar.

Men sen kom barnen och då fick han så bråttom att han

stötte sitt lilla ben mot en gren och stukade den långa ludna svansen.

Det var en dåligt uppfostrad ekorre, som inte visste att

det var en gran han skulle sitta i.¹

1.1 Bakgrund

När jag som nyutexaminerad 1-7 lärare i musik gick ut Lärarhögskolan i Malmö nu i julas fick jag en hög med utgångna sångböcker av min lärare. Man höll på att rensa ut i förråden och vissa böcker hade gjort sitt ansåg man. Döm om min förvåning när jag slog upp en av böckerna från 70-talet och insåg att jag kunde varenda sång i den. Det var denna bok min musiklärare hade använt sig av när jag gick i mellanstadiet. Denna hågkomst sådde ett litet frö av undran. Vad sjunger man idag? Hur mycket har det ändrats sedan jag gick i skolan?

På lärarutbildningen i Malmö har jag under hela utbildningen fått sjunga sånger och leka lekar som jag till största delen kände igen. Vi har sjungit sånger av bland andra Gullan Bornemark, Lennart Hellsing, Astrid Lindgren och Alice Tegnér. Som kurslitteratur ingick sångboken *Elefantboken*. I denna strävar man efter att ha med sånger som känns igen och i förordet står det att läsa: "Börja med att sjunga visor från din egen barndom! Om du inte kommer ihåg hela texten kanske den finns här i boken."² Detta är vad jag som nybliven lärare i musik får med mig ut i skolorna. Är det så det fungerar ute i verksamheten? Tar man som musiklärare de sånger som man själv sjöng i sin barndom och sjunger med eleverna? I Märta Netterstads bok *Så sjöng barnen förr* skriver även hon att "Vi vuxna överlämnar till våra barn helst de visor vi lärde oss i barndomen- inte minst därför att det vi lärde oss då, minns vi bäst!"³ I följande uppsats har detta varit en tanke som genomsyrat mitt arbete. Tanken om att den sångrepertoar vi växt upp med är den som vi väljer att vidareförmedla till våra barn.

¹ Hellberg, Hans-Eric, *Kram*, s.102, 1973

² *Elefantboken: barnvisor och sånglekar*, s.10, 1994

³ Netterstad, Märta, *Så sjöng barnen förr. Textmaterialet i de svenska skolsångböckerna 1842-1972*. s.9, 1982

1.2 Metod och material

Min utgångspunkt har jag tagit i Boel Lindbergs bok *Våra glada visor klinga* samt i Märta Netterstads bok *Så sjöng barnen förr* där jag har fått en uppfattning om hur repertoaren såg ut i stort tills i början av 70-talet. För att få material till hur det ser ut nu har jag dels försökt genomföra en enkätundersökning i alla grundskolorna i Lunds kommun, sammanlagt 47 stycken, och dels har jag gjort intervjuer i grupp på fem slumpvis utvalda skolor. Kompletterande intervjuer har också gjorts med vissa personer från enkätundersökningen. Litteraturen har bestått av dels sångböcker avsedda för undervisning i låg- och mellanstadiet och dels faktaböcker om sång- och musikundervisning. Jag har även tittat på hur styrdokumentet är utformat i musik som ämne och hur och om de ändrats under perioden 1969-2005.

1.3 Syfte och frågeställningar

Syftet med min uppsats är att ta reda på hur repertoaren ser ut idag i grundskolan och hur och om den ändrats sedan 1972. Min hypotes är att populärmusiken har tagit över väldigt mycket och att våra visor inte längre spelar samma roll i musikundervisningen som de gjorde för 30 år sedan. Detta trots att man på lärarutbildningen använder traditionella sånger och sångböcker och att man som vuxen kanske har viljan att förmedla sin egen barndoms visor. Därför ser min huvudfrågeställning ut som följer:

Vilken sångrepertoar har man i Lunds skolor idag?

Hur har sångrepertoaren ändrat sig sedan 1972?

Kompletterande frågeställningar är:

Har det någon betydelse vilken utbildning läraren har?

Hur skiljer sig repertoaren åt i de olika årskurserna?

Vilken betydelse har styrdokumentet för musik- och sångundervisningen?

1.4 Avgränsningar och disposition

Området jag valt att undersöka är alltså Lunds kommun som består av 47 skolor. Jag har riktat mina frågor till lärarna i ovan nämnda skolor och alltså i detta skedet bortsett från elevernas preferenser vad det gäller sångmaterial. I senare årskurser tror jag att eleverna styr valet av vad man ska sjunga mycket mer än i tidigare årskurser och då borde undersökningen göras utifrån elever istället för lärare. Jag har inte heller tagit upp aspekterna på sångens funktion för till exempel röstutvecklingen utan koncentrerat mig helt och hållet på repertoar.

Uppsatsen är indelad i tre huvuddelar. Första delen grundar jag på en litteraturstudie och här beskriver jag hur sångrepertoaren sett ut i stort mellan 1800 och 1972. I nästa del, kapitel tre och fyra, redogör jag för enkät- och intervjuundersökningarna samt kopplar dessa till mina egna erfarenheter av musikundervisning. I tredje delen diskuterar och jämför jag sångrepertoaren hur den såg ut före 1972 med hur den ser ut idag.

1.5 Tidigare och pågående forskning

Tobias Norlind var den förste att studera sånger som användes i skolorna och titlar av honom är *Musiken vid svenska skolor under 1600-talet* (1906) och *Latinska skolsånger i Sverige och Finland* (1909). Nästa som förekommer är Stig Wallin som 1938 skrivit artikeln *Musiken i skolorna i Sverige under upplysningstiden*. Dessa båda tidiga forskare behandlade framför allt den kyrkliga musiken. En senare forskare är Lennart Reimers som bland annat forskat på Alice Tegnér och som publicerade sin avhandling *Alice Tegnér's barnvisor* 1983.⁴

Märta Netterstad beskriver i sin avhandling *Så sjöng barnen förr. Textmaterialet i de svenska skolsångböckerna 1842-1972*, vilket material som funnits i våra skolsångböcker. Hon har gått igenom 337 sångböcker avpassade för de sex lägsta årskurserna i den obligatoriska skolan. Hennes undersökning visar bland annat att de andliga sångerna hade en stark ställning under 1850-70-talen och att det finns ett klart samband mellan krig och kriser och fosterländska sånger. Hon delar in sångerna i olika kategorier och gör också diskussioner runt kompositörer, textförfattare och sångboksredaktörer.⁵

En annan som ägnat sig åt studier av sångtradition är Ann Mari Flodin som i sin avhandling *Sångskatten som socialt minne. En pedagogisk studie av en samling skolsånger* (1998) använt sig av material insamlat av folkskollärare Nils Sjöblom. Han skickade 1941 ut enkäter till alla folkskoleseminarister som rörde sångrepertoar och fick på så sätt in ett antal sångtitlar som ligger till grund för Flodins undersökning.⁶

Om skolradions sångstunder 1934-1969 har Boel Lindberg skrivit boken *Våra glada visor klinga* (2002). I denna studerar hon bland annat hur skolradions sångstunder fungerar som

⁴ Flodin, Ann Mari, *Sångskatten som socialt minne. En pedagogisk studie av en samling skolsånger*. s.28, 1998

⁵ Netterstad, Märta, *Så sjöng barnen förr*, s.216f, 1982

⁶ Flodin, Ann Mari, *Sångskatten som socialt minne. En pedagogisk studie av en samling skolsånger*, s.17, 1998

kulturella länkar och hur samhällets förändring kan ses genom dessa. Även repertoarens funktion som kulturbärare och som stöd för musikundervisningen i skolorna diskuteras.⁷

Mats d Hermansson vid Göteborgs universitet håller för närvarande på med en rapport om sångrepertoaren i skolorna.

⁷ Lindberg, Boel, *Våra glada visor klinga. Skolradions sångstunder 1934-1969*, s.16f, 2002

2. Vad sjöng man 1800-1972?

2.1 Sångrepertoaren 1800-1934

Under 1800-talet fanns det två kontrasterande barnpedagogiska idéer. Dels den upplysningspedagogiska som innebar att barnen skulle uppfostras med hjälp av sedelärande och moralpedagogiska berättelser och dels den romantiska där fantasin var viktigare än moralkakorna. Visorna ur den första kategorin var oftast översättningar från tyskan och engelskan och det var inte sällan religiösa sånger, egentligen avsedda för vuxna, som applicerades på barnen. Visorna ur den andra kategorin var hämtade ur det folkliga materialet av både visor och sagor.⁸

Religionen hade en väldigt stor roll i samhället under hela 1800-talet. Barnen skulle fostras till gudfruktiga personer och sången blev ett led i arbetet. Den första läroplanen kom 1842 och i den finner man *kyrkosången* som ett ämne. Det var psalmer och andliga sånger som dominerade, men dessa började på ett tidigt stadium blandas med profana sånger. Inte förrän i den andra läroplanen, som utkom 1878, uppmanades läraren att välja andra sånger som han ansåg lämpliga. Samtidigt bytte ämnet *kyrkosång* namn och blev *sång*. I nästa läroplan, som utkom 1919, fick folkvisan som ofta handlade om hem och hembygd stor plats. Och sångerna skall: ”ge omväxling och stämning åt undervisningen (m a o motivation) i skolans olika ämnen, särskilt i hembygds- undervisningen”.⁹

Efter 1850 sker det en förändring inom barnlitteraturen då man börjar ge ut jullitteratur och barntidningar. I barntidningen *Eos* (1854-1866), med Zacharias Topelius som redaktör, valde man ämnen som låg närmare barnens värld och språket blev varmare och mer vardagligt. I denna publicerades första gången bland annat *Videvisan* och *Lasse liten*. Båda dessa tonsattes senare av Alice Tegnér. *Videvisan* (1871) förebådade 1890-talets nyromantiska lyrism med ”den besjälade naturen, det poetiskt ljuva men ändå enkla språket.”¹⁰

Alice Tegnér (1864-1943) blev den som framför allt tonsatte dikter avsedda för barn. Hon var själv gift och hade barn och hon brukade gå runt med en liten anteckningsbok i fickan med sånger som hon sjöng för dem. Efter lite övertalning från sin svåger publicerade hon dessa sånger och detta resulterade i barnvisesamlingen *Sjung med oss mamma* som utkom 1892. I

⁸ Hallberg, Kristin, red. *Läs mig- sluka mig!* ”Barnvisan kring sekelskiftet”, s.299f, 1998

⁹ Netterstad, Märta, *Så sjöng barnen förr*, s.94f, 1982

¹⁰ Hallberg, Kristin, red. *Läs mig- sluka mig!* ”Barnvisan kring sekelskiftet”, s.300f, 1998

denna återfinns sånger som: *Ekornn satt i granen*, *Dansa min docka*, *Goder afton* och *Bä, bä vita lamm*. Texterna till dessa är alltså inte skrivna av Tegnér utan det är melodierna som är hennes stora verk. Alice Tegnér gav senare också ut sångsamlingarna *Unga röster* (1904) och *Sjung svenska folk* (1906). En anledning till att hon kunde bejaka sin musikalitet var hennes roll som en borgerskapets kvinna. En sådan skulle inte förvärvsarbeta, utom möjligen som lärarinna, utan istället ägna sig åt hemmet, välgörenhet och kultur. Det musicerades allmänt mycket i hemmen och pianot var en vanlig möbel. Förutsättningarna var alltså goda för att skapa de visor som i högsta grad lever kvar än i dag.¹¹

Runt sekelskiftet växte också intresset för och användandet av sånglekar fram på nytt. På godset Nääs i Västergötland startades 1895 sånglekskurser för lärare och även på Skansen i Stockholm vurmades man för, som man kallade dem där, ringlekar. Vilhelm Sefve (Svensson) som var lärare vid Norrköpings folkskolor, skriver i inledningen till *Hvad ska vi leka. Samling af sånglekar och ringdanser* (1897):

Icke minst betydelsefulla äro lekar, förenade med sång. Dessa äro egnade att väcka och utveckla den musikaliska taktkänslan, skärpa tonuppfattningen och utbilda efterhärmningsförmågan. De äro därför väl värda att användas som uppfostringsmedel både i hemmet och i skolan, i hvilken de mycket väl lämpa sig som uppmuntran och till omvexling med andra sånger.¹²

Under de första decennierna av 1900-talet utkom det flera skolsångböcker. En av dessa var den av Gottfrid Sjöholm utgivna *Barnens sångbok* (1918) som bestod av den nya tidens visor komponerade av till exempel Jeanna Oterdahl och Emmy Köhler.¹³

2.2 Sångrepertoaren 1934-1972

Fram till och med 1943 när sångboken *Nu ska vi sjunga* (utgiven av Annie Petersson) kom ut hade det inte funnits någon gemensam sångbok för skolan. Dock fanns sångboken *Sjung svenska folk* (1906) men den var inte speciellt avsedd för barn även om den troligtvis flitigt användes i skolan.¹⁴

¹¹ Hallberg, Kristin, red. *Läs mig- sluka mig*, "Barnvisan kring sekelskiftet", s.303f, 1998

¹² Danielson, Eva och Ramsten, Märta, *Räven raskar. En bok om våra sånglekar*, s.40, 1998

¹³ Netterstad, Märta, *Så sjöng barnen förr*, s.70, 1982

¹⁴ Flodin, Ann-Mari, *Sångskatten som socialt minne. En pedagogisk studie av en samling skolsånger*, s.58, 1998

På 1950-talet kommer det ut flera sångböcker, exempelvis; *Skolsångboken* (1958) av Aulin m.fl. och *Sång och spel* av Petersson- Oldermark och 1970 kom Engström- Cederlöfs *Vi gör musik* ut.¹⁵

Man hade alltså inget gemensamt material att sjunga ur innan 1943 och detta föranledde en diskussion om behovet av en gemensam repertoar. Diskussionen mynnade ut i ett riksdagsbeslut, just år 1943, och tjugo sånger antogs som föreslagits av en kommitté under ledning av Waldemar Åhlén. Han var bland annat ordförande i Samfundet för unison sång och sakkunnig i 1940-års skolutredning.¹⁶

Fastställandet av stamsånger 26 januari 1943

1. Du gamla, du fria (verserna 1-2). Folkmelodi. Text av R. Dybeck.
2. Kungssången (vers. 1-2). O. Lindblad. Text av C.V.A Strandberg.
3. Der er et yndigt land (vers. 1-2). H E. Krøyer. Text av A. Oehlenschläger.
4. Vårt land (vers. 1-3). F. Pacius Text av J. L. Runeberg.
5. Ja, vi elsker (vers 1-2). R. Nordraak. Text av B. Björnson.
6. Sverige (vers. 1-2). W. Stenhammar:Text av V. v. Heidenstam.
7. Sveriges flagga (vers. 1-2). H. Alfvén. Text av K. G. Ossiannilsson.
8. Land, du välsignade (vers. 1-2). R. Althén. Text av Elisabeth Björklund.
9. Frihet är det bästa ting (vers. 1-4). J. Jonsson. Text av Biskop Thomas.
10. Uti vår hage (vers. 1-3). Folkvisa.
11. Mandom, mod och morske män (vers. 1-2) Gånglåt. Text av R. Dybeck.
12. Glädjens blomster. Folkvisa.
13. Vintern rasat ut (vers. 1-2). O. Lindblad. Text av H. Säterberg.
14. Här är gudagott att vara. G. Wennerberg. Text av G. Wennerberg.
15. Fjäriln vingad syns på Haga (vers 1-3). C. M. Bellman. Text av C. M. Bellman.
16. Vi gå över daggstänka berg (vers 1-4). Gånglåt. Text av O. Thunman.
17. I sommarens soliga dagar (vers 1-4). Gånglåt. Text av G. E. Johansson.
18. Nu så glada gå vi alla. Gånglåt. Text av G. Svenning.
19. Hosianna. G. J. Vogler.
20. Nu tändas tusen juleljus (vers 1-4). Emmy Köhler. Text av Emmy Köhler.¹⁷

Tidigt började man kritisera urvalet av sånger. Många lärare ansåg sig överkörda då varken kommittén eller Skolöverstyrelsen tagit någon hänsyn till att flera av sångerna inte var särskilt omtyckta. Listan reviderades och fem sånger togs bort och två lades till. De som togs bort var:

¹⁵ Emanuelsson, Bo, *Musik i skolan. Musikämnets didaktik i historisk belysning*, s.16, 1990

¹⁶ Emanuelsson, Bo, *Musik i skolan*, s.17, 1990

¹⁷ Emanuelsson, Bo, *Musik i skolan*, s.19, 1990

I sommarens soliga dagar, Nu så glada gå vi alla, Land, du välsignade, Hosianna och Glädjens blomster. De två som lades till var *Sommarvandring (Röda stugor tåga vi förbi)* och *Jag vet en dejlig rosa.* Dessa stamsånger (nu 17 till antalet) infördes i alla sångböcker för årskurserna tre till sex fram till och med 1968 då de, utan att egentligen formellt avskaffats, försvann i och med att läroplanen för grundskolan 1969 infördes.¹⁸

På 1940-talet kom som tidigare nämnts *Nu ska vi sjunga.* Denna var avsedd för småskolan och initiativet till den kom från Alice Tegnér. Boken fick stor framgång och har under perioden 1943-1978/79 sålts i över två miljoner exemplar. En av orsakerna till dess popularitet kan vara att Elsa Beskow gjort illustrationerna och att de med sin detaljrikedom tilltalade barnen. Bland visorna i boken hittar man till exempel *En sockerbagare* och *Blinka lilla stjärna* men också psalmer avpassade för barn som *Herre, du har skapat allt.*¹⁹

Under 1940-talet började också så smått populärvisan och trubadurvisan ta sig in i skolsångböckerna och Karl Lidéns *De ungas sånger* (1940-1955), som framför allt riktade sig till årskurs fyra till sex, blev banbrytande. Här såg man för första gången, bland mer traditionella, visor som *Sjömansvisa* av Arvid Mörne och *Där björkarna susa* av Viktor Sund. Dessa är exempel på visor som tidigare undvikits av utgivarna.²⁰

Sångboken *Sång och spel* av Peterson- Oldermarck utkom mellan 1951 och 1966 i fem upplagor. Här var det melodierna som var de viktigaste vid valet av sånger. De gjorde urvalet utifrån:

att jämte ett ganska rikligt urval ur vår gamla sångskatt och våra förut prövade och uppskattade sånger, här bereda plats i första hand för nya alster av yngre svenska tonsättare, men också för kompositioner av såväl äldre som nyare datum från andra länder.²¹

Våra visor (1953-1960) gavs ut i tre delar av Yngve Häreén, Lennart Hellsing och Knut Brodin. Dessa skapades för att alla skulle kunna sjunga med, även de så kallade brummarna (dem som man ansåg sakna anlag för sång). Man hade därför en ackompanjemangbok med tre olika nivåer av sångläge. Det karakteristiska för denna boken är dock Lennart Hellsings texter som är både kluriga och nydanande. Direkt efter *Våra visor* kom *1-Klang* (1961) och *2-Klang*

¹⁸ Lindberg, Boel, *Våra glada visor klinga*, s.199ff, 2002

¹⁹ Netterstad, Märta, *Så sjöng barnen förr*, s.195f, 1982

²⁰ Netterstad, Märta, *Så sjöng barnen förr*, s.198, 1982

²¹ Netterstad, Märta, *Så sjöng barnen förr*, s.203, 1982

(1965) som var redigerade av Ingemar Gabrielsson. I dessa fanns det både traditionella visor och nyskrivet material.²²

1970 utkom *Vi gör musik* av Bengt Olof Engström och Egil Cederlöf. De ville göra en internationell sångbok och därför grupperades sångerna nationsvis. Innehållet var allt från traditionella visor till populärvisor och trubadurvisor. Alla tider är också representerade och visan är det genomgående draget. Exempel på visor ur boken är: *Gubben Noak*, *Å jänta å ja*, *Längtan till Italien* och *Det gåtfulla folket*.²³ Exempel på populärmusik i sångboken är: *Yesterday*, *Blowin' in the wind*, *Chim chim cher-ee* och *Waltzing Matilda*.²⁴

Man hade under 1920-talet börjat införa fria läromedel i den obligatoriska skolan, men under 1970-talet upphävdes detta allt mer på grund av ekonomiska åtstramningar. Detta kan vara en av orsakerna till att senare sångböcker inte tryckts i de upplagor som man kanske skulle önskat sig. Istället för att alla eleverna har sin egen sångbok så får man nu låna böcker under lektionerna.²⁵ Detta innebär i sin tur att man fortsätter att använda samma sångböcker långt in på 1980-talet som man haft under 70-talet.

2.3 Skolradions sångstunder 1934-1969

På skolradion började man sända speciella sångprogram från och med våren 1934. Man hade via enkäter till skolorna tagit reda på att ett intresse fanns för dylika program och man ansåg att det var ett bra sätt att öva in standardsånger på.²⁶ Programmen blev populära och 1950 kunde man se att drygt en halv miljon programhäften rekvirerades av skolorna i landet. Alltså hade cirka 90 procent av eleverna tillgång till dem. 1954/55 kom en ny undervisningsplan och nu bytte ämnet än en gång namn. Ämnet *sång* blev *musik*. Under 60-talet sändes det cirka 25 sång- och musikprogram per termin och vi fick två nya läroplaner, *Lgr 62* och *Lgr 69*.²⁷

Under de år som är undersökta förekom det 1680 olika sånger och i följande lista är de sånger med som publicerats fem gånger eller fler i skolradions programhäften under perioden 1934-1968/69:

²² Netterstad, Märta, *Så sjöng barnen förr*, s.206ff, 1982

²³ Netterstad, Märta, *Så sjöng barnen förr*, s.209f, 1982

²⁴ Cederlöf, Egil & Engström Bengt Olof, *Vi gör musik: lärobok i musik för grundskolans mellanstadium*, 1970

²⁵ Netterstad, Märta, *Så sjöng barnen förr*, s.166, 1982

²⁶ Lindberg, Boel, *Våra glada visor klinga*, s.21f, 2002

²⁷ Lindberg, Boel, *Våra glada visor klinga*, s.27ff, 2002

1. Jag vet en dejlig rosa
2. *Luciavisa/* God morgon mitt herrskap här kommer Lussebrud
3. Och flickan hon går i dansen
4. Uti vår hage
5. Vi gå över daggstänkta berg
6. *Betlehems stjärna/* Gläns över sjö och strand
7. Ett barn är fött på denna dag
8. Staffan var en stalleträng
9. Byssan lull
10. Det är en ros utsprungen
11. Det var en lördag aften
12. *Göken/* Jag gick mig ut om kvällen
13. Klang min vackra bjällra
14. Kristallen den fina
15. *Lägervisa/* Här är unga käcka viljor
16. Lilla vallpiga dra på dig små skorna
17. Nu ska vi skörda linet
18. Solen är så röd, mor
19. Solen glimmar blank och trind
20. Vinden drar, skeppet far²⁸

De genrer som Lindberg funnit vanligast i skolradions repertoar är ”barnvisor, andliga sånger (inklusive psalmer) och danser/sångelekar.”²⁹

En av de mest betydelsefulla personerna i skolradion var Annie Petersson som, med vissa avbrott, fungerade som programledare mellan 1939 och 1951. Hon var oerhört aktiv inom det musikpedagogiska området och man fann henne både som musikpedagog vid Stockholms folkskolor och som styrelseledamot vid Musiklärarnas riksförbund. Hon blev också den enda kvinnan i Samfundet för unison sång fram till 1947. Genom hennes arbete blev sång och musik ett ämne som krävde kompetens. Nästa som arbetade utifrån ett musikpedagogiskt perspektiv var Ingemar Gabrielsson (musiklärarexamen och högre organist- och kantorsexamen). Han blev den förste att förenkla ackorden så att lärarna lättare kunde följa med ute i skolorna. Han valde själv sångerna och hans kriterier var att de skulle hålla en viss standard både textmässigt och musikaliskt samt att de skulle tjäna hans pedagogiska syfte. Han medverkade också aktivt i utformningen av *Lgr 62* och *Lgr 69*. Bengt Olof Engström

²⁸ Lindberg, Boel, *Våra glada visor klinga*, s.60, 2002

²⁹ Lindberg, Boel, *Våra glada visor klinga*, s.113, 2002

blev den som avlöste honom och han blev också den som förnyade repertoaren genom att föra in den levande visstraditionen med visor av till exempel Olle Adolphson och Cornelis Vreeswijk.³⁰

2.4 Diskussion kring sångrepertoaren 1800-1972

Sverige hade vid förra sekelskiftet cirka fem miljoner invånare och hälften av dessa levde på landsbygden. Dock hade inflyttningen till städerna kommit igång på allvar mycket tack var industrialiseringen som var på stark frammarsch. Man diskuterade problemen med vanartiga och försummade barn och man ansåg att barnen skulle hållas i skolan längre så att de var ”under kontroll”. I motsats till dessa tankar stod Ellen Key som med sin bok *Barnets århundrade* visade att hon trodde på det goda barnet och dess rätt till en barndom.³¹

Detta kan kopplas samman med de två barnpedagogiska idéerna som jag nämnt tidigare (s.11). Dels skulle barnen uppfostras enligt gammal beprövad metod och läras upp till gudfruktiga och moraliskt högstående personer och dels skulle de få bejaka sitt barnasinne och sin fantasi. Därför är det kanske inte så konstigt att den komponerade barnvisan utvecklades och fick fotfäste vid just denna tid. Enkla texter och melodier med få verser kan säkert vara ett behagligt alternativ till tidigare koraler och i viss mån även folkvisor. Dock var intresset för folkvisor stort runt sekelskiftet och de ansågs stärka barnets känsla för nationen och hennes samhörighet med tidigare generationer³². Sångelekarna fick även de ett starkt fäste vid denna tid och de ansågs vara ett utmärkt uppfostringsmedel.

Det kom ut flera olika skolsångböcker under de första årtiondena av 1900-talet men inte förrän 1943 kom det ut en gemensam sångbok för skolan. Det diskuterades flitigt om hur man skulle få till en gemensam repertoar och stamsångerna fick sitt genombrott. Skolradions sångstunder blev ett bra verktyg för spridningen av en gemensam repertoar och de blev omåttligt populära. En orsak kan kanske vara att det var praktiskt för lärarna att någon annan planerade och höll i sångstunderna (musikundervisningen). Det är svårt att inte dra paralleller med dagens musikundervisning där man ibland, tyvärr, hör talas om icke- musikutbildade lärare som är tvingade att ta hand om musikundervisningen i grundskolan. Undervisningen blir bristfällig och barnen tycker inte det är kul.

³⁰ Lindberg, Boel, *Våra glada visor klinga*, s.123ff, 2002

³¹ Holmdahl, Barbro, *Tusen år i det svenska barnets historia*, s.131ff, 2000

³² Netterstad, Märta, *Så sjöng barnen förr*, s.57, 1982

Styrdokumentet har som det visat sig fokuserat mycket på just sången och gått från att ämnet hette *kyrkosång* till enbart *sång* till att slutligen 1955 heta *musik*. Men om man tittar på läroplanen för grundskolan 1962 så upptäcker man att sången fortfarande tar stor plats i den. För lågstadiet gäller att man ska sjunga barnvisor, koraler, stamsånger (åk tre) och enkla sånglekar. För mellanstadiet är det sånger och folkvisor från andra länder, tvåstämmig sång, koraler och kanon och naturligtvis stamsångerna som man ska arbeta med. Under anvisningar kan man läsa följande:

Att sjunga är barnens naturligaste musikaliska uttrycksmedel. Undervisningen bör därför i första hand inriktas på att genom hela skoltiden hålla intresset för sång levande. En förutsättning därför är, att den gemensamma sången byggs på en repertoar av musikaliskt värdefulla, melodiskt och rytmiskt tilltalande visor.³³

Tittar man då på läroplanen för 1969, *Lgr 69*, så kan man se att man där till viss del breddat tankarna något. På lågstadiet ska man sjunga visor med anknytning till barnets föreställningsvärld, men man ska också fortsätta sjunga koraler, kyrkvisor och sånglekar. På mellanstadiet ska man sjunga ”unisona och flerstämmiga visor av olika karaktär och tonalitet” och naturligtvis de obligatoriska koralerna och kyrkvisorna. Under anvisningar kan man här läsa:

Det naturligaste musikaliska uttrycksmedlet är sången. Undervisningen bör därför i första hand inriktas på att genom hela skoltiden hålla lusten att sjunga levande. En förutsättning härför är, att den gemensamma sången bygger på en repertoar, som för eleverna ter sig meningsfull och aktuell. Denna repertoar kan vara framsprungen ur folklig tradition, ur visdiktningen från olika tidsskeden, framför allt vår tids sånger inom olika musikgenrer, samt ur elevernas eget sysslande med musik på fritid. Vistexterna bör vara aktuella och attraktiva.³⁴

Många sångböcker såg dagens ljus under tiden fram till 1970 och då kom den bok som jag refererar till i min inledning, *Vi gör musik*. Den ligger helt rätt i tiden om man ser utifrån ovanstående citat. Den består av allt från visor till pop och jag minns att jag hade den under både min mellanstadieperiod och min högstadieperiod (mellan 1975-1981). Detta är ju samtidigt ett bevis för att man använde samma böcker år efter år.

³³ *Läroplan för grundskolan 1962*, s.295, 1965

³⁴ *Läroplan för grundskolan 1969*, s.146, 1969

3. Dagens sångrepertoar

3.1 Två exempel på sångrepertoarer

När jag hösten 2001 började på lärarutbildningen i Malmö så var det exakt tjugo år sedan jag själv gick ut grundskolan. I nya lärarutbildningen ingick det praktik från första dagen. Min första praktikskola låg i en liten förort till Lund och det var nästan uteslutande höginkomsttagare som bodde där. Få elever hade annat ursprung än svenskt (två av cirka 170 elever) och ambitionsnivån och framtidsplanerna hos eleverna tydde på höga krav hemifrån. (Ett litet exempel på detta är när jag fick vara med femteklassen på studiebesök på brandstationen och glatt frågade en av killarna om han tyckte det var spännande och om han var intresserad av att bli brandsoldat. Han tittade på mig full av förakt och svarade att nej, han skulle minsann bli advokat.) Jag skulle då göra min praktik där som musiklektare och min handledare och jag kom bra överens från första början. Han var jämnårig med mig och vi hade ungefär samma musikaliska bakgrund visade det sig. Årskurserna jag skulle göra min praktik i var tre till sex. Första musiklektionen blev en väldigt överraskning. Musiksalen var inrymd i en liten skrub (för övrigt var skolan nybyggd!) men piano, gitarrer, ett trumset och rytminstrument fanns tillgängligt. Min handledare började med att sätta på en låt på datorn (där han hade laddat ner en massa musik eftersom det inte fanns någon cd-spelare i musiksalen) och eleverna fick en engelsk låttext i handen. De följde med i texten, sedan lästes och översattes den och till slut sjöng man med hjälp av lärarens gitarrkomp. Låten var en av dessa som man hittar på dagens hitlistor och jag insåg snabbt att jag var dåligt uppdaterad vad det gällde dagens musik. Alla musiklektioner såg ut på samma sätt. Man började med en engelsk låt som översattes och sjöngs. Därefter följde någon form av rytmövning eller lek och man avslutade med att spela lite instrument eller ha avslappning. Under mina två år där var de enda svenska låtarna jag hörde, förutom tredjeklassens luciatåg!, låtar av Ted Gärdestad och Just D. Jag försökte följa min handledares metod och mönster så gott det gick men försökte även nästla in en del andra sånger. Problemet var att de inte kände sig trygga när låten de skulle sjunga var helt obekant för dem. Det krävdes övning. Det var dock en intressant upplevelse och erfarenhet och den kom att stå i stor kontrast till min andra praktikskola som jag hamnade på sista terminen av utbildningen.

Denna skola låg i en ännu mindre ort ute på landet (cirka 400 invånare). Skolan bestod av 45 elever från förskoleklass till en två-trea. Här fanns det inga elever alls med annat ursprung än svenskt. Man arbetade enligt Bifrostmodellen, som går ut på att man arbetar i

terminsövergripande teman där estetiska läroprocesser har en stor och given plats, och musik och sång hade stor naturlig plats på skolan. Flera av barnens föräldrar var musiker och musiklivet i byn var rikt. Min handledare, denna gången en kvinna och även hon jämnårig med mig, kom jag också här bra överens med. Skolan var väldigt liten och hade ingen egen musiksal. Ett piano fanns i det ena rummet och läraren hade en egen gitarr som hon spelade på. En låda med rytminstrument fanns också. Här sjöng man helt andra sånger. Borta var allt vad hitlistor hette och man la stor vikt vid att sjunga sånger som dels passade in i temat man arbetade med (under min period där var det Selma Lagerlöf som var temat) och som dels skulle ge dem en så stor bredd som möjligt, både musikaliskt och kulturellt. Exempel på sånger som användes var *Fader Abraham*, *Ett gammalt fult och elakt troll*, *Fey oh, Herr Olof och älvorna* och *Ridom ridom*. Vi sjöng också *Blinka lilla stjärna* på fyra olika språk! Dessa barn var mycket mer öppna för olika typer av sånger och bara de fick sjunga var de glada. Här kunde man bryta vilken lektion som helst och sjunga en sång bara för att det var kul och kändes bra. Kanske berodde det på att det var yngre barn, men jag tror ändå att det berodde på att läraren hade en annan inställning till sjungandet. Poängteras skall också att ingen av lärarna använde någon speciell sångbok utan det mesta materialet hämtades på Internet. I skola nummer ett kändes det som om eleverna styrde sångrepertoaren medan det i skola två var läraren som styrde. En balans är väl att eftersträva och följande citat av Jernström & Lindberg i boken *Musiklust* säger att ”Det är vårt ansvar som vuxna att visa barnen vad som finns, så att de själva har möjlighet att välja.”³⁵

3.2 Musikalier

Som jag tidigare nämnt (s.15) så hade man i början av 1970-talet inte längre ekonomiskt stöd för läromedel/sångböcker till varje enskild elev utan man fick återanvända det som fanns. Dock fanns det material man kunde beställa från bland annat Skolöverstyrelsen och Sveriges Radio. Att tonårsmusiken kommit för att stanna förstod man under sjuttioalet och i häftet *Den aktuella tonårsmusiken*, utgivet 1973 av utbildningsförlaget, kan man läsa att innehållet och syftet med det är:

Studiematerialet syftar till att göra läsarna förtrogna med den musik som ungdomen tycker om att lyssna på och själv utöva. Det ger tips om den aktuella tonårsmusikens anknytning till skolans musikundervisning [...] Dessutom finns i studiematerialet en rådgivande visförteckning med kommentarer och en liten skivförteckning.³⁶

³⁵ Jernström, Elisabet & Lindberg, Siw, *Musiklust*, s.35, 2001

³⁶ *Den aktuella tonårsmusiken: studiematerial för lärare i musik i grundskolans samtliga stadier samt i gymnasieskolan*, 1973

Samma år hade man från Sveriges Radio givit ut häftet *Visor i världen* med ett antal visor från världens alla hörn.³⁷ Intresset för omvärlden blev större i och med den invandring som satte fart under 1960-talet. En annan bidragande orsak till vårt ökade intresse för andra kulturer var att vi började resa och upplevde på så sätt andra kulturers musik.³⁸ Detta frodades under hela sjuttioalet och det var den politiska strömning som man benämnde som ”gröna vågen” som kom att präglade samhället. Detta innebar bland annat en förnyad syn på traditionsbärare som i sin tur innebar en friare syn på förnyelsen av musik och musicerande.³⁹ Den allmänna uppfattningen om ungdomars musiksmak på sjuttioalet kan man läsa om i *Vem bestämmer din musik?-en debattbok om musik i samarbete mellan ABF och Arbetet*. Under en bildtext kan man läsa: ”Bland ungdomar är intresset för samhällskritiska visor jämförelsevis stort, men nästan lika många föredrar romantiska eller skämtsamma texter. Något nämnvärt intresse för visor föreligger knappast före 17 års ålder.”⁴⁰

1985 kom det en sångbok som man fortfarande kan hitta ute i skolorna, *Sångboken, vår gemensamma sångskatt* i urval av Bertil Hallin, Håkan Lundström och Sverker Svensson. Denna är avsedd för undervisning i skolan och de har valt att kalla de 128 sånger som återfinns i boken för ”Våra samsånger”. Detta alluderar naturligtvis på våra stamsånger som försvann ur sångböckerna 1969. Materialet i boken är enbart svenskt och enbart tillkommet före år 1950. De anser att andra typer av visor, och visor komponerade senare, ändå har sin plats och inte löper någon större risk att glömmas bort.⁴¹

Sedan slutet av 1980-talet har flera sångböcker sett dagens ljus och Lutfiskens förlag står för en stor del av denna utgivning. Böcker som *Elefantboken* och *Musikskatten* hittar man på deras förlag, och de distribuerar även *Vispop*-böckerna som innehåller både populärmusik och visor.⁴² Enskilda kompositörer som Gullan och Dan Bornemark kan man också på många håll hitta i musikalshyllorna.

³⁷ *Visor i världen*, 1973

³⁸ Roth, Lena, red. *Från kritätare till samplare: en debattbok om musiken i grundskolan*. ”Land du välsignade” s.24, 1992

³⁹ Lundberg, Dan & Ternhag, Gunnar, *Folkmusik i Sverige*, s.163, 1996

⁴⁰ Nordström, Sixten red. *Vem bestämmer din musik? –en debattbok om musik i samarbete mellan ABF och Arbetet*. s.37, 1977

⁴¹ Hallin & Lundström & Svensson, *Sångboken: vår gemensamma sångskatt. Visor, sånglekar och danser fram till 1950*, s.5, 1985

⁴² Lutfiskens katalog våren 2005

3.3 Fem skolor i Lund

När jag skickade ut mina 47 enkäter var jag fast i min övertygelse att musiklärare var ett ”släkte” som brann för sitt ämne och som därför också var intresserade av att hjälpa andra likasinnade att söka svar på frågor som handlade om musik. Ack, så fel jag hade. Av utskicken till 47 skolor fick jag tillbaka 19 stycken enkäter, och det efter vissa påtryckningar. Jag fick dock svar från flera rektorer som sa att de vidareförmedlat enkäterna till musikansvarige, men sedan hände det inte så mycket mer. De svar jag i alla fall fick innehöll massor av information. De som svarade var precis så inspirerade som jag hade trott, men tyvärr räckte det inte så långt i min undersökning (redovisas i nästa kapitel). Därför valde jag att också genomföra gruppintervjuer vid fem olika grundskolor med förskola i Lunds kommun och tror att jag därmed har fått en ganska representativ bild av hur det ser ut i en mellanstor kommun (cirka 100 000 invånare) i Sverige.

De fem skolorna jag besökte ligger utspridda över Lunds kommun och skiljer sig en del åt i storlek. Den minsta skolan har cirka 40 elever medan den största har cirka 215 stycken. Sammanlagt 15 personer tog sig tid att prata med mig och av dem var bara fyra män. Åldern var allt från 25- till 55+. Det var fyra förskollärare, fyra fritidspedagoger, sex grundskollärare och en specialpedagog. Det gemensamma för dem är att de alla tycker musik är en viktig del av undervisningen och att de på ett eller annat sätt använder musik och sång i en undervisningsmiljö. Det hade varit oerhört intressant att höra vad alla pedagoger utan ett specialintresse för musik hade för synpunkter på sång, musik och sångrepertoar, men med tanke på att sommarlovet närmar sig så är jag tacksam att jag fick prata med dessa i alla fall. Det andra får bli en annan uppsats!

Min första fråga till dem rörde om alla klasserna på deras skola hade musik.⁴³ De svarade att alla klasser har musik på något sätt, men i vissa av dem är det klassläraren som står för undervisningen och musiken är då inte speciellt schemalagd. På flera skolor har man också valt att ta in en musiklärare som har undervisningen i framför allt årskurserna fyra till sex. Den musiklärare som då kommer är knuten till rektorsområdet och undervisar på flera skolor. Endast en av skolorna är ”självförsörjande” vad det gäller musikundervisningen och det är den minsta skolan som enbart har klasser upp till årskurs tre. Här är det fritidspedagogen som bedriver undervisningen.

⁴³ Alla intervjuerna är bandade och utskrifterna förvaras hos mig

I min nästa fråga undrade jag vilka sånger som de ansåg var viktiga att ha med i undervisningen och vilka sånger de använde. Alla svarade att traditionen är viktig och att sånger av Tegnér, Hellsing och Taube absolut hör till det material man vill att barnen ska ha med sig. Även psalmer, kanon och direkta rörelsesånger används flitigt. Man talar mycket om att sjunga sånger som går att koppla till ett tema och det temat kan vara världsdelar, landskap eller språk. En säger att hon sjunger sådant som har enkla ackord eftersom hon inte är så bra på att spela. Alla säger också att de inte vill sjunga "vuxenpop" med barnen men gärna låtar det svänger om och som är lite mer moderna. En säger att hon absolut inte tycker man ska sjunga schlaggers med eleverna. Just schlaggers, säger hon, är för utmanande till sin karaktär, inte musikaliskt utan snarare framförande- och textmässigt. Hon vill komma ner på, som hon säger, barnnivå. En annan säger att man ska sjunga "riktiga sånger", och på min fråga vad det då är svarar hon att det är sånger som inte är barnsånger, sånger som alla tycker är härliga att sjunga, folkvisor från olika länder samt sånger av till exempel Peps Persson. Hon säger sen att det man inte ska sjunga är sånger med budskap man inte kan stå för och Gullan Bornemark från 60-talet.

De är alla överens om att man själv måste tycka om det man sjunger för att kunna förmedla det till barnen. Man har allmänt en ambition att de ska få med sig olika musikstilar men flera av dem säger att det finns så mycket att välja mellan att det är svårt att säga exakt vad de ska kunna. En kvinna som undervisar i årskurs tre till sex berättade att de hade haft ett Alice Tegnér-tema och hon upptäckte då till sin stora förvåning att eleverna inte kunde de sångerna. Hon hade tagit för givet att de hade lärt sig dessa i förskolan eller i hemmet, men det var tydligen helt fel. Hon säger att det är lätt att man tror att alla barn har med sig samma grundmaterial hemifrån och därför hoppar man kanske över självklara sånger som det egentligen hör till allmänbildningen att man ska kunna.

Nästa fråga handlade om populärmusiken och hurvida den har fått en naturlig plats i musikundervisningen. Ett par stycken sa att de sjunger pop och rock enstaka gånger och ett par andra sa att musikleäraren gör det, så då gör inte de det. Det är framför allt bland de lite äldre barnen man använder sig av denna typ av musik. En av fritidspedagogerna sa att hon tycker det är så svårt eftersom hon inte alls själv är intresserad av den typen av musik och därför inte kan den. Hon tycker det är bra när eleverna själv tar med låtar som de kan lyssna på tillsammans och kanske använda. Samtidigt säger hon att hon använt en hel del engelska låtar tillsammans med engelskläraren för att eleverna lättare ska kunna ta till sig det engelska

språket. Just den aspekten av att använda engelska låtar är det flera som påpekar. De flesta tycker att detta är ett bra sätt att lära sig på, men då är det inte de senaste listlåtarna som gäller utan snarare barnvisor på engelska. Den nu aktuella schlagerfestivalen sätter stora spår ute i skolorna och alla lärarna uppger att barnen har med sig skivor med just melodifestivallåtarna som de spelar, framför allt på fritidshemmen, och mimar till. Men alla pedagoger säger samma sak: Vi uppmuntrar inte dem.

Härnäst tog jag upp frågan hur de upplevde sin egen utbildning och de flesta tyckte att den var bra med avseende på den egna musikaliska utvecklingen men mindre bra med avseende på sångrepertoar och metodik. Flera av pedagogerna sa att det var mycket roligt att lära sig spela gitarr och att de hade bra gitarrlärare. En sa att de fick en sångbok i handen som de började sjunga på sidan ett och som de sedan tog sig igenom från pärm till pärm. Också ett sätt att bygga en repertoar på! En man som gick ut den gamla mellanstadieläroartutbildningen 1977 berättade att han hade mycket musik under utbildningen och att de gjorde allt från uppspelningar, gehörsprov och rytmikprov till notläsning och sångprov. Detta är den enda läraren av dessa 15 som verkar ha fått en gedigen musikutbildning och inte bara ett par poäng med eget spelande. Kontrasten till honom är hans kollega som också är en man. Han utexaminerades år 2000 och kunde sedan tidigare spela gitarr. Han säger att det bästa var att få tips på cd-skivor som tillhör sångböcker eftersom han då kunde plocka ut ackorden därifrån då han inte läser noter.

Den sista huvudfrågan som jag ställde handlade om vad de tror har hänt med sångrepertoaren under de senaste 35 åren. 55+pedagogen berättade att när han gick i skolan så satt man i bänkarna och sjöng ur *Nu ska vi sjunga* eller möjligtvis någon psalm. Han sa att barn idag är mycket rörligare och därför behöver man också svängigare musik. Förr var de flesta oengagerade under sångstunderna men nu så tycker man det är kul. Kanske det till viss del har att göra med att tidigare så satt läraren med ryggen mot sina elever och spelade på klassrummets piano/orgel medan man nu så ofta sitter i ring och läraren oftare spelar på gitarr än piano. Pedagogerna är mer delaktiga i elevernas kreativa miljö idag. Vid en skola kom diskussionen upp om att skolan tidigare varit centralstyrd och att det därför såg likadant ut i hela landet och därför kunde alla eleverna ungefär samma sånger. Alla treor, till exempel, läste samma sak vecka 30 och det gällde musikundervisningen också. Nu för tiden så är det mycket större spridning och både lärarens och elevernas intresse styr på ett annat sätt än

tidigare. ”Visserligen sjöng vi ABBA i hopprepmsmikrofoner då, med det var ingen som ens kom på tanken att man skulle sjunga det i skolan.”

Alla intervjupersonerna talade om att det inte längre finns en allmän repertoar som man ska lära sig utan att det är upp till den enskilda läraren att tolka styrdokumentet som han vill och därmed också lägga upp sin egen undervisning.

Skolans decentralisering och kommunalisering medför högre krav på muskläraryrket; lärarna förutsätts ta ansvar för att forma undervisningens yttre ramar och inre förutsättningar, aktivt delta i urvalet av ämnesstoff och kursplanering, medverka i produktionen av läromedel genom att t ex utnyttja datorer och elektroniska hjälpmedel samt medverka till att utveckla musikämnet och musikundervisningen som en del i skolans övriga verksamhet.⁴⁴

På två skolor sa de att de absolut strävar efter att förmedla ett kulturarv men att de vet att flera andra skolor prioriterar annorlunda. Alla utom två pedagoger (också de två äldsta i undersökningen) uppgav att de sjunger ur den repertoar som de själv fick lära sig i skolan. De två som inte gör det säger att de gjorde det de första tio åren de undervisade men sedan så började de förnya sig. En annan sak som en pedagog tar upp är att hon tycker att det blivit mer avancerade sånger även för de lite yngre barnen och då är det lätt att man tycker att de gamla sångerna är lite mossiga och töntiga. Sånglekar är ett sådant exempel. Dessa används flitigt runt jul och alla skolorna har speciella temadagar när man dansar och sjunger sådana. Detta är framför allt kopplat till förskolan upp till årskurs tre. En lärare som har de lite äldre barnen säger att det är svårt att få eleverna att engagera sig i sånglekar eftersom de tycker att de är för stora för sådana töntigheter. Men, säger han samtidigt, om inte vi lär dem, vem ska då lära dem att dansa och sjunga sånglekar?

Det var spännande att komma ut och prata med alla dessa pedagoger som faktiskt verkar ha ungefär samma mål med sin undervisning. Man vill förmedla någon form av kulturarv till barnen även om det kanske inte är direkt uttalat. De sånger man uppger att man använder säger ganska mycket om vad man tycker barnen ska kunna. Många av pedagogerna hade med sig sångböcker och noter för att visa mig och även om det var en hel del nytt (*Pojkaktig sångbok* och *Kamelen Klara*) så var det också mycket gammalt som lades framför mig. Nästan alla använde *Elefantboken* och i den finns ju många av våra traditionella sånger med.

⁴⁴ Roth, Lena, red. *Från kritätare till samplare*, ”Musikdelen i den nationella utvärderingen av grundskolan”, s.82, 1992

Många av dem uppgav att de använde cd-skivor som barnen fick sjunga med till och jag tycker nog att man kan göra en koppling till skolradions sångstunder där man också sjöng med, fast i det fallet så var det naturligtvis radion. Det är lätt att förkasta sådan här teknik som något som inte hör hemma i en musiksäl, men kanske att det kan ha en poäng att man har färdiginspelad musik och att man då bättre kan koncentrera sig på själva sjungandet. Jag tror inte att eleverna hade uppskattat om man gjort så här alltid, men som komplement till den vanliga undervisningen kan det nog fungera.

En annan sak som flera tog upp var att de försökte lära barnen sjunga sångerna utantill eftersom det dels är trevligt att kunna sjunga när man är på utflykt och dels att det är trevligare vid avslutningar om man inte står med näsan i sånghäftena. Alla upplevde det som nästan omöjligt att få barnen att släppa papperna. Frågan är om det har att göra med att man faktiskt inte är tränad i att lära sig saker utantill längre. Ulla Wiklund skriver att utantillinläring inte längre är så vanligt i skolan som det var tidigare. De flesta sånger stannar inte kvar så länge i huvudet och därför lämnar de inte heller några bestående spår.⁴⁵

⁴⁵ Wiklund, Ulla, *Den lydiga kreativiteten: om barn, estetik och lärande*, s.45, 2001

4. Sångrepertoar i årskurserna F-6

4.1 Musik och sång i förskolan

Under 1970-talet började mödrarna förvärvsarbete i allt större utsträckning och det blev viktigt att bygga ut daghemmen och dess verksamhet. Nu är det då förskollärarna som får rollen att lära barnen att sjunga och det är också de som ska föra vidare de sånger som de anser vara vårt kulturarv. Förskollärarna blir en ny yrkesgrupp och det byggs upp en ny utbildning för dessa där en allsidig musikalisk träning innebär en något mer öppen syn på musikskatt och kulturarv.⁴⁶

1975 skulle kommunerna genom den nya förskolelagen ansvara för en förskola för alla sexåringar och 1995 utökades detta till att gälla alla barn från ett års ålder. 1998 får förskolan sin första egna läroplan, *Lpfö98*.⁴⁷ I denna har man övergripande mål och man kan läsa att

i förskolans uppdrag ingår att såväl utveckla barns förmågor och barns eget kulturskapande som att överföra ett kulturarv- värden, traditioner, historia, språk och kunskaper- från en generation till nästa. [...] Medvetenhet om det egna kulturarvet och delaktighet i andras kultur skall bidra till att barnen utvecklar sin förmåga att förstå och leva sig in i andras villkor och värderingar.⁴⁸

4.1.1 Sju röster om sångrepertoaren i förskolan

Av de sju enkäter jag fick in från förskolan var det fem kvinnor och två män som var uppgiftslämnare. Sex förskollärare och en fritidspedagog. Sex är födda innan 1962 och en är född 1980 och de är utexaminerade från 1963 till 2002. Med andra ord stor spridning. Två av dem kan inte specificera vilken sångbok de använder utan säger att det är blandat. De andra fem uppger att de använder *Elefantboken* som stomme i undervisningen men även andra böcker förekommer. Inspiration till vad man ska sjunga kommer också från kollegor, tv, radio och så självklart från barnen. På frågan om vilka sånger de använder är de överens om att rörelsesånger är viktiga. Även årstidssånger och andra temainriktade sånger används flitigt. Lätta att lära och enkla texter är också det kriterier för varför man väljer vissa sånger. En säger att hon tycker det är viktigt att barnen tycker det är roligt att sjunga och samtidigt vill hon ge dem en så bred repertoar som möjligt. Exempel på sånger som hon använder är: *Blåsippan*, *Teddybjörnen Fredriksson*, *Varm korv boogie* och *Den olydiga ballongen*. En annan säger att de yngre barnen behöver höra samma visor om och om igen medan de lite

⁴⁶ Lindberg, Boel, *Våra glada visor klinga*, s.223f, 2002

⁴⁷ Holmdahl, Barbro, *Tusen år i det svenska barnets historia*, s.188ff, 2000

⁴⁸ *Läroplan för förskolan 1998*, s.9, 1998

äldre barnen behöver få höra nya med jämna mellanrum. Andra sånger som de vill lyfta fram som viktiga är *Här dansar Herr Gurka*, *Blinka lilla stjärna*, *Bä bä vita lamm*, *Vem kan segla förutan vind*, *Fader Abraham*, *Sabokoaya* och *Pippi Långstrump*.

I förskolan är det i stort sett svenska sånger som gäller och det närmsta populärmusik man kan komma är Lasse Berghagens *Teddybjörnen Fredriksson*. Rörelsesånger är de helt överens om är viktigt och jag har i en tidigare uppsats konstaterat att sång- och rörelselekar tycks ha sin givna plats i just denna åldersgrupp där de i huvudsak används som socialiserings- och uppfostringsmedel.⁴⁹

4.1.2 Samtal med två förskollärare

Den första förskollärare jag pratat med är en kvinna på 35 år som 1991 utexaminerades från förskolläraryrket på Lärarhögskolan i Malmö. Hon har sedan dess arbetat ute i verksamheten på två olika förskolor. Hennes egna musikaliska bakgrund präglas av piano- och gitarrspel och en stor portion av Gullan Bornemarks musik. Om sin utbildning säger hon att hon tyckte det var för få musiklektioner. De lektionerna de hade innebar att de skulle skriva ner så många barnsånger som de kunde och därefter skulle de lära sig ackorden D, em, A7, G och A på gitarr. Hon säger vidare att tack vare att hon gick och fick privata gitarrlektioner, som till stor del inriktade sig på barnvisor som hon kunde ta med sig in i en barngrupp, så kände hon sig rustad för sitt kommande yrke. Hon utgår från *Lpfö* i sin undervisning och för det mesta är det hon som bestämmer vad de ska sjunga, ofta utifrån en bestämd röd tråd, men ibland får barnen välja genom önskesångstunder. Hon delar in sångerna de sjunger i tre kategorier:

1. Sånger vid jul och midsommar med sånger som *Goder afton*, *Lusse lelle*, *Små grodorna*, *Räven raskar* och *Hej tomtegubbar*.
2. Sånger som hon tycker ska traderas vidare är till exempel *Bä bä vita lamm*, *Ekorren satt i granen*, *Herr Gurka* och *Gubben i lådan*.
3. Sånger som sjungs för att man helt enkelt gillar dem är exempelvis *Tingelinge tåget far*, *Färgerna*, *Krokodilen i bilen* och *Lilla snigel*.⁵⁰

Den andra förskollärare jag pratat med är också det en kvinna. Hon är född 1980 och utexaminerades från förskolläraryrket vid Lärarhögskolan i Malmö 2002. Hennes

⁴⁹ Kjellander, Eva, "Vad kan man lära sig av Små Grodorna?", s.22, 2005

⁵⁰ Intervju 1

musikaliska bakgrund rymmer mycket musik och hon gick estetiska programmet med inriktning mot musik på gymnasiet. Hon tog dessutom två valbara kurser på förskollärautbildningen som handlade om musik och rörelse. Hon säger att hon aktivt använder *Lpfö* i sin undervisning, mycket eftersom det inte är så länge sedan hon gick ut lärarutbildningen och den därmed är i färskt minne hos henne. Om sin egen utbildning säger hon att hon knappt minns vad de sjöng för sånger på Lärarhögskolan men att hon i alla fall inte lärde sig någon ny sång där. De sånger hon minns var ”klassiska barnvisor som Mors lilla Olle osv”. Eftersom hon själv samlat på sig så många sånger under sin uppväxt att hon har ett stort material att tillgå så har hon inte heller tänkt så mycket på hur det var. Den bok som hon i alla fall vill framhäva är *Elefantboken* som var kurslitteratur på hennes utbildning. ”Den är bra för där är alla ”förskolesånger” samlade.” Hon väljer att sjunga sånger som hon märker att barnen tycker om eftersom det viktigaste är att glädje, lust och gehör finns där. Hennes önskan är att hon ska kunna ge dem en bred musikalisk grund att stå på.⁵¹

För båda dessa förskollärare tycks den egna musikaliska bakgrunden också utgöra grunden för deras undervisning. Ingen av dem känner att deras utbildning har rustat dem väl i alla fall inte vad det gäller sångrepertoar. Det är tio år mellan deras utbildningar men det tycks se likadant ut ändå. Viktigt tycker båda också det är att ge barnen en god musikalisk grund. Detta tycker jag också känns speciellt viktigt i förskolan eftersom det är i den som många barn får sin första upplevelse av en undervisningssituation. Det gäller då att man kan ta tillvara barnets egen glädje över att sjunga. Björkvold säger att: ”Barnets tidigaste instrument är *sången*, med den egna kroppen som resonanslåda, sträng och stråke.”⁵² Viktigt är det att låta detta instrumentet få spela och utvecklas utan att någon säger att det är ostämt eller fel.

4.2 Musik och sång i årskurserna 1-3

I läroplanen för grundskolan 1980, *Lgr80*, kan man under kursplanen i musik läsa att huvudmomenten i musikundervisningen ska vara att barnen ska kunna utföra enkla rytm- och rörelseövningar, leka med rytmer på olika vis, träna gehör, dansa sånglekar, spela enkla instrument, dramatisera sånger samt: ”sjunga visor och sånger som anknyter till deras intressen, till olika temaområden i skolarbetet och till vuxenvärlden.”⁵³ Denna läroplan är den sista att ha en indelning mellan årskurs 1-3 och 4-6. Från och med nästa (också den senaste)

⁵¹ Intervju 2

⁵² Björkvold, Jon-Roar, *Den musiska människan: barnet, sången och lekfullheten genom livets faser*, s.218, 1991

⁵³ *Läroplan för grundskolan 1980*, s.109, 1980

läroplan, *Lpo94*, som är gemensam för den obligatoriska skolan, förskoleklassen och fritidshemmet, ser uppdelningen istället ut så att man drar en gräns efter årskurs fem och sedan efter årskurs nio. Man har nu mål att sträva mot i de lägre åldrarna, som inte behöver vara uppfyllda förrän i årskurs fem. Man ska bland annat utveckla kunskaper på instrument och i sång och man ska också ”utveckla tillit till den egna sångförmågan och bli medveten om dess utvecklingsmöjligheter och sociala betydelse.” Samspel med olika andra ämnen och användande av IT är också av vikt precis som musikens roll, funktion, form, struktur och historia.⁵⁴

4.2.1 Sex röster om sångrepertoaren i årskurs 1-3

Hur ser det då ut i skolan i det som man tidigare kallade lågstadiet? Vid genomgång av sex enkäter ifyllda av lärare som undervisar i årskurs ett till tre kan man se att ingen av dem är utbildad vid någon musikhögskola. En är förskollärare, två är fritidspedagoger och tre har genomgått lärarutbildning med musikinriktning. Fyra av dem är män och två kvinnor. De är födda mellan 1949 och 1969 och hälften av dem är utexaminerade under de senaste tio åren. På frågan om vilka sångböcker man använder är svaren samstämda. Det letas i alla tänkbara sångböcker, men böcker från Lutfiskens förlag med framför allt Vispopböckerna nämns av flera. Även Internet är en källa till framför allt texter till nyare låtar. En av sex anser inte att det finns några speciella sånger som eleverna ska kunna utan anser att det är elevernas önskemål som får styra. Två tycker att eleverna ska lära sig sånger som på något sätt förmedlar och bevarar den kulturskatt och de traditioner vi har, medan de övriga tre anser att det allra viktigaste är att barnen uppvisar sångglädje och det är det som får styra valet. Lustigt då är att en av dem, som säger att barnens sångglädje ska styra, angett nationalsången som en av sångerna som barnen sjunger. Jag har svårt att tro att en sju, åtta eller nioåring själv kommer och säger att de vill sjunga den för att den är så kul. Jag tror snarare att även denna lärare egentligen har en bild av vad hon eller han tycker de ska lära sig men kanske inte riktigt vågar genomföra det av rädsla för att eleverna ska tycka det är tråkigt. Detta tror jag är ett problem som genomsyrar mycket av skolans arbete och barns och ungdomars liv i allmänhet. Ingen vågar längre ha tråkigt. Det ska aktiveras hela tiden och tempot ska vara högt.

Mycket av sjungandet tycks utgöras av olika teman och sångerna styrs av dessa. Vid avslutningar och Lucia sjunger man traditionella sånger som *Gläns över sjö och strand*,

⁵⁴ *Läroplan för det obligatoriska skolväsendet 1994*, s.36, 1994

Luciasången, Den blomstertid nu kommer, Staffansvisa och den ”nytraditionella” *Idas sommarvisa*. Övriga sånger som tas upp är till exempel: *Jag vill ha en egen måne, Myggan Hubert, Brevet från Lillan, Vindarna viskar ditt namn* och *Min ponny*.

I läroplanen står det att det är av vikt att integrera musik med andra ämnen, och att man då arbetar med olika teman är en naturlig följd av detta. På lärarutbildningen i Malmö talas det mycket och ofta om denna integrering och det är också på denna som man koncentrerat sig under de tre och ett halvt år jag gått där. Ingen har talat om vare sig kulturarv eller musikhistoria utan man har enbart arbetat med olika sätt att få in musiken i de övriga av skolans ämne. Man får inte på lärarutbildningen glömma bort att musik är ett kommunikationsmedel. För att denna kommunikation inte enbart ska ske på musikens villkor måste läraren kunna tala om musik också och ”detta förutsätter både att läraren är klar över sina *egna* relationer till musiken och att han har de kunskaper och insikter som ger honom ett adekvat språk i sammanhanget.”⁵⁵ I debattboken *Skola Musik Förändring* skriver lärarutbildare Lena Fontin att

lärares utbildning har begränsat deras möjligheter i undervisningssituationen. Undervisningen präglas av lärares tidigare erfarenheter i livet och sin utbildning och detta har stor betydelse. Många lärare har spelat instrument och sjungit i sin barndom och anser sig ha stor nytta av det i sitt nuvarande yrkesliv.⁵⁶

Av detta kan man nog förutsätta att det fungerar liknande på de olika lärarutbildningarna och att det är upp till den enskilda läraren att driva sin musik- och sångundervisning som hon eller han tycker. Styrdokumenten ger inget större stöd eller hjälp utan det är fritt fram att vid dessa tidiga årskurser, om man så vill, bara ha kul utan någon som helst press på sig att eleverna ska lära sig något.

4.2.2 Samtal med två grundskollärare med musikinriktning

Den förste grundskolläraren jag intervjuade är en man, 40 år, och utexaminerad 1997 vid Lärarhögskolan i Malmö. Han arbetar i grundskolan och har tidigare arbetat på två andra skolor. Han började sin musikaliska bana med att spela tvärflöjt under mellan- och högstadietiden men gick sedan över till gitarren som har blivit hans huvudinstrument. Han har spelat och sjungit i olika bandkonstellationer under hela sitt liv och han uppger att

⁵⁵ Emanuelson, Bo, *Musik i skolan*, s.51, 1990

⁵⁶ Hähnel, Bertil & Sandberg, Ralf & Ödman, Per-Johan, red. *Skola musik förändring. En debattbok om den nya läroplanen Lpo94 och kursplanen i musik*, s.119, 1996

musiken finns runt om honom hela tiden. På frågan om han utgår från *Lpo94* i sitt arbete får jag svaret att han tycker att den är för allmänt hållen och han utgår därför hellre från de lokala arbetsplanerna där de finns. Finns inte de så utgår han från elevernas behov och låter deras egna idéer och deras vilja styra. Detta syns också i frågan om vem som bestämmer vad som ska sjungas. I hans klasser är det viktigt att både eleverna och han bestämmer. De sjunger allt, hits, tema- och årstidsrelaterade låtar och ibland låtar bara för att de är så kul att sjunga och spela! Han är nöjd med sin egen utbildning som han fick vid Lärarhögskolan i Malmö för snart tio år sedan och anser den vara både bred och allsidig. Han säger: ”Det var en bra fungerande lärarstab på lärarutbildningen då, som riktade sig både till min egen förkovran och till många metodiska tips och grepp som var oerhört nyttiga efter utbildning.” Han menar vidare att det var de tjugo poängen (motsvarande en termin) i musik som bäst rustade honom för läraryrket. Men vad det gällde sångrepertoar så fanns det inga direkta riktlinjer utan där fick de göra lite som de ville. Det fanns i alla fall ingen direkt uttalad vilja från lärarnas håll att bygga en speciell sångrepertoar.⁵⁷

Den andra grundskolläraren jag intervjuat är en kvinna på 30 år som i januari utexaminerades vid Lärarhögskolan i Malmö. Hon har nu hunnit arbeta ett par månader på en skola och är musikansvarig för årskurserna 3-6. Om sin egen musikaliska bakgrund berättar hon att musiken alltid funnits i hennes liv allt sedan hon var liten då hennes mamma sjöng för henne och hennes bror. Hon har gått 2-årig musiklinje på folkhögskola och därefter en musikutbildning. Nu tränar hon regelbundet för en sångpedagog och då blir det mest klassisk sång men hon uppger att hon gillar all sorts musik. ”Det går att hitta något bra i varje genre.” Hur ser då hon på *Lpo94*? Jo, hon menar att hon försöker utgå från läroplanen och säger att den går att tolka på många olika sätt. Att hitta en undervisningsmetod som både passar henne och eleverna och samtidigt går att styrka i *Lpo94* är hennes ambition. Samtidigt säger hon att man inte ska låsa sig för mycket i vad läroplanen säger utan försöka lita till sin egna styrka och förmåga. Hon är kritisk till sin utbildning och menar att om hon inte haft det bagaget med sig som hon haft så hade hon inte haft så stor glädje av utbildningen. ”Vid antagningen uppges det att det inte krävs några förkunskaper, men väl där så inser man att det är svårt att klara sig utan dem”. Dock tycker hon att hon i alla fall fått lite inspiration att utveckla sina egna tankar. Idéer och tips kom inte från lärarna utan från medstudenterna och det var mycket eget arbete. Det som hon tyckte var bra var att de fick tips på lite sångböcker som hon köpt

⁵⁷ Intervju 3

och använt flitigt som exempelvis *Elefantboken* och *MusikSkatten*. I sitt arbete tycker hon att det är viktigt att både hon och eleverna får säga sitt om repertoaren. Hon säger att det är viktigt att låta barnen sjunga sådant som de gillar samtidigt som hon kan presentera andra sånger för dem, som de inte tidigare hört, för att bredda deras repertoar och vidga deras intresse för sång och musik. För tillfället är det melodifestivalsångerna som gäller. Hon ser nyttan av att använda dem eftersom: ”Det är något som alla barn pratar om och alla har olika tycke och smak, om vilken som är favoritlåten. Jag vet att eleverna tycker om att mima och dansa till dessa sånger, men jag vill gärna att de sjunger ”live” så därför spelar jag på pianot och låter dem sjunga till.”⁵⁸

Båda dessa personer har alltså gått grundskollärautbildning vid Lärarhögskolan i Malmö men det skiljer nästan tio år mellan deras utbildningar. Mannen är nöjd med sin utbildning medan kvinnan är kritisk. Han anger att där då fanns en god och inspirerande lärarstab som tycks saknas idag. Studenterna får själv, enligt kvinnan, stå för idéer och tips och det egna arbetet och medstudenters erfarenhet är det som hon tar med sig ut i arbetslivet. Mannen anser inte att *Lpo94* är något att använda medan kvinnan anser att den är en bra grund. Man kan fråga sig vad det är som gör att de uppfattar en text på så olika sätt? Han menar att den är för allmänt hållen och verkar vilja ha en mer konkret text att utgå ifrån, medan hon tycks uppskatta att den går att tolka på flera olika sätt. Det är inte speciellt konstigt att musikundervisning ser så olika ut i alla skolor när styrdokumentet går att tolka på flera sätt.

Båda lärarna är i alla fall överens om en sak! Det ska vara kul att sjunga och spela och eleverna måste få vara med och bestämma. Båda använder populärmusik i sin undervisning och som Sven Rydenfelt skriver i boken *Skola med sång och glädje* så hade det varit en dödssynd att förkasta den musik som eleverna älskar och som vi vuxna kanske skulle vilja klassa som ”skräpkultur”. Att inte använda denna källa till entusiasm och glädje hade varit ett stort slöseri.⁵⁹ Forskning visar dessutom att populärmusiken inte konkurrerar undan andra former av musik utan den snarare ökar det totala musikintresset.⁶⁰

⁵⁸ Intervju 4

⁵⁹ Rydenfelt, Sven, *Skola med sång och glädje*, s.168, 1990

⁶⁰ Hähnel & Sandberg & Ödman, red. *Skola Musik Förändring*, s.131, 1996

4.3 Musik och sång i årskurserna 4-6

I *Lgr80* har man, för det då kallade mellanstadiet, en utvidgad uppfattning om vad eleverna ska kunna jämfört med på lågstadiet. Nu ska man förutom rytm, spel och dansövningar kunna ”sjunga sånger och visor som anknyter till deras vardag och till olika temaområden [...] studera sånger och instrumentalstycken [...] sjunga sånger och visor såväl svenska och nordiska som sånger och visor från andra länder och världsdelar [...] studera sångtexter med avseende på tids- och miljöskildringar, samhällsvärderingar, budskap m.m.”⁶¹

I den senaste läroplanen har man valt att inte vara så specifik vad det gäller målen utan snarare se det lite mer övergripande. Följande ska dock vara uppfyllt i slutet av årskurs fem:

- kunna delta i unison sång och enkla former av melodi-, rytm- och ackordspel samt föra samtal kring musicerandet,
- individuellt och tillsammans med andra kunna skapa musik i elementära former,
- förstå och använda begrepp som melodi, ackord, puls, rytm och taktart i olika uttrycks- och gestaltningsformer,
- vara medveten om och kunna reflektera kring musikens funktioner och varierande uttryck i dagens och gångna tiders samhällen.⁶²

4.3.1 Sex röster om sångrepertoaren i årskurserna 4-6

I det man tidigare kallade för mellanstadiet arbetar dessa sex personer som har skickat sina enkäter till mig. Det är fyra kvinnor och två män. Den äldsta är född 1953 och den yngste 1975. Fyra av dem är utexaminerade på 1980-talet, en 1998 och en 2005. En av dem har musiklejarutbildning, en är fritidspedagog, två har lärarutbildning med musikinriktning och de sista två har kantorsutbildning. Med andra ord så är det stor spridning utbildningsmässigt. Alla utom en uppger att hon använder Vispop-böckerna i första hand men även andra sångböcker tittar man i ibland för att hitta just det man söker. En av dem säger att hon oftast skriver ner texten på en overhead så att alla kan läsa samtidigt. Kanske är det bara jag som känner en viss motvilja mot att ha sångtexter på overheadapparater? De låter illa och är svåra att läsa texten från tycker jag. De barn jag stött på i verksamheten tycks i alla fall gilla att få ut texterna på papper så att de kan sjunga dem när de vill och inte bara när oh:n är påslagen. Men samtidigt förstår jag om man använder den. Det är ju ett praktiskt sätt, man slipper kopiera om man inte har så många sångböcker. På frågan om vilka sånger de använder i sin undervisning så säger fyra av dem att det är viktigt att hålla våra traditioner vid liv och därför

⁶¹ *Läroplan för grundskolan 1980*, s.109ff, 1980

⁶² *Läroplanen för det obligatoriska skolväsendet 1994*, s.37, 1994

sjunger de sånger som *Du gamla du fria*, *Nu grönskar det*, *Den blomstertid* och *Stilla natt*. Men även sånger som *Sommaren är kort*, *Let it be*, *Jag hade en gång en båt* och *Sjösala vals* anser de vara sådana som eleverna ska kunna. Flera av dem säger att de tycker det är svårt att välja repertoar eftersom det finns så mycket. Ett av deras mål verkar i alla fall vara att eleverna ska få med sig en del av vårt kulturarv i form av nationalsången och andra sånger som vi sjunger vid jul och vid skolavslutningar. De övriga två anser att det är viktigast att sjunga det eleverna gillar och även sådant som går att koppla till ett tema. En av dem säger att eleverna ska kunna spela låtarna på instrument, det är hennes primära mål, medan den andra säger att eleverna ska gilla det de sjunger och därför får bestämma själv. Det blir då enbart de senaste poplåtarna som sjungs.

Bland dessa lite äldre elever syns det lite klarare riktlinjer än hos årskurserna ett till tre. Kan det bero på att läroplanen säger att vissa mål ska vara uppfyllda innan årskurs sex börjar? I dessa årskurserna verkar det som om det finns en viss vilja, i alla fall hos en del lärare, att förmedla ett kulturarv. De två som inte riktigt kör på samma linje som de övriga är lustigt nog dels den som i gruppen först blev utexaminerad (1981) och dels den som senast blev utexaminerad (2005). Kan detta vara en av orsakerna? Har 1981-personen tröttnat på allt gnäll om sångrepertoar och är 2005-personen så uppfylld av att spela instrument att hon glömmer allt annat? Kanske detta är att hårdra det, men jag tror nog att det kan ligga i alla fall ett litet uns av sanning i det. Man ska dock inte förkasta att eleverna har medbestämmande.

Att barn och ungdomar här själva är betydligt mer á jour än den instrumenttekniskt skicklige läraren, får inte hindra att läraren är beredd att ta elevens repertoarexpertis i bruk. En auktoritetsposition behöver inte hotas av det skälet. Snarare tvärtom, om musikutbytet bara sker utifrån ett ärligt intresse och inte från tafatt hållningslöshet. [...] Men också det senaste ledets egen samtid av sånger och melodier är viktigt, om fortsatt kulturell kontinuitet skall bevaras. Barnens sånger av idag är viktiga inte enbart som samtid. I nästa generation utgör de föräldrarnas sånger från igår.⁶³

I elevernas repertoar ingår det inte bara pop och rock utan även ett kulturellt arvegods från föräldrar och farföräldrar.⁶⁴

⁶³ Björkvold, Jon-Roar, *Den musiska människan*, s.241, 1991

⁶⁴ Björkvold, Jon-Roar, *Den musiska människan*, s.241, 1991

4.3.2 Samtal med två musiklärare

Den första musikläraren jag pratat med är en kvinna på 45 år som utexaminerades 1984 från musikhögskolan i Malmö. Innan dess hade hon två år tidigare tagit en kantorsexamen. Hon har spelat och sjungit mycket under sin uppväxt. Körsången är det som ligger henne närmast hjärtat och hon säger att hon fått sin musikaliska skolning före 18 års ålder just från den. Hon har varit med i många olika körer och dessutom varit körledare mellan 1982 och 2000, både för vuxenkör och för gosskör. Tvärflöjt har hon spelat i ungdomsorkestern under två år och kyrkorgel och piano är även de instrument som hon trakterar.⁶⁵

Hon säger att hon alltid utgått från styrdokumentet i sin undervisning och har försökt se till att alla moment som finns där fördelades i undervisningen mellan årskurs tre till sex. Sången har hon använt som grundstomme och hon har fört noggranna anteckningar varje vecka över vilken repertoar hon använt sig av eftersom hon alltid prioriterat sången under en musiklektion. Musiklyssning och spel har kommit i andra respektive tredje hand. Hon säger att det till stor del är för att det är alldeles för arbetsamt att spela med så stora grupper av barn. En orsak kan också vara, säger hon, att hennes röst ligger bra för att sjunga med barnen medan vissa andra kan ha röstläge som inte alls går ihop med barnens och då är det inte heller lika kul att sjunga. Om sin egen utbildning säger hon att den var bra. De fick ett antal grundsångböcker (som var aktuella 1980) som de byggde en grundrepertoar ur och under de gemensamma sånglektionerna sjöng och spelade de för varandra. Hon menar att det är viktigt att ha en grundrepertoar och har alltid valt ut en repertoar av sånger som hon börjar öva in i årskurs två/tre och som skulle vara ”komplett” i årskurs sex. Vissa av lektionerna blev rena sångtimmar och då sjöng man allt; svenska sånger, engelska sånger, kanon, enkla stämsånger, nationalsånger och moderna pop- och rocklåtar. Hon tycker att det är viktigt att man som lärare väljer och utökar barnens repertoar men också att de ibland själv får önska sånger. En flexibilitet är att önska och hon säger att hos de mindre barnen väljer hon till 80% och hos årskurs fyra till sex väljer hon till 60%. Hon säger att den bästa fortbildningen är att barnen har med sig egna låtar som varje lektion avslutas med och som man kan lyssna på tillsammans på ett aktivt sätt. Hon ser hela tiden till att utöka sitt sångboksbibliotek och köper varje år nya böcker att arbeta med, men hennes ”stamsångbok” är *Sånggåvan* och hennes mål är att eleverna vid utgången av årskurs sex ska kunna 75% av sångerna som finns i den.⁶⁶

⁶⁵ Intervju 5

⁶⁶ Intervju 5

Musiklärare två är också det en kvinna, född 1963, och utexaminerad vid Musikhögskolan i Malmö 1987. Hennes musikintresse kommer inte hemifrån då föräldrarna inte på något sätt är musikintresserade, utan det kommer snarare, säger hon, från engagerade lärare när hon var i mellanstadieåldern. Hon började sin musikaliska bana med att spela blockflöjt i årskurs tre och gick sedan över till piano, fiol, körsång och så småningom valthorn. Efter gymnasiet gick hon ett år på musiklinje med traditionell musik som inriktning på en folkhögskola och där utvecklade hon också sitt pianospel och sin körsång.⁶⁷

På tal om styrdokument säger hon att hon alltid utgår från dem i sin undervisning och att hon är noga med att alla moment kommer med: sång, spelande, rörelse, skapande och musiken i samhället, även om alla inte får lika mycket plats. Hon försöker koppla musiken med SO-undervisningen och använder då musik som i fyran handlar om Sverige, i femman Europa och i sexan världen. Denna koppling anser hon gör det lättare att få med många olika sorters musik och stilar. Om sin egen utbildning säger hon att då, 1987, var man inte alls inne på pop- och rockgenren från Musikhögskolans håll och det gjorde att hon inte alls fått med sig någon vettig metodik vad det gäller den typen av musik. Eftersom hon anser att det är just pop och rock som hon framför allt använder så tycker hon att den repertoar som hon fick under sin utbildning inte håller idag. Hon skulle velat ha en pedagogisk plan med sig som kunde varit till hjälp för hur man arbetar med pop- och rockspelande och vilket material som passar i de olika stadierna av elevernas utveckling. Det stora problemet, fortsätter hon, är att det inte finns något färdigt undervisningsmaterial eller någon bra, genomtänkt lärobok. Hon säger att hon under sina första år som musiklärare arbetade på samma sätt som hennes lärare hade gjort tio år tidigare. Efter hand har hon ändrat sin repertoar och nu för tiden är det nästan enbart pop och rock som sjungs och spelas. Hon säger ”Musik ska ju vara något man känner sig dragen till och längtar till. Att först och främst spela och musicera och från spelandet hitta vägar till det mer teoretiska och klassiska musicerandes känns viktigast.” Utifrån detta är det nästan uteslutande hon själv som bestämmer vad som ska sjungas på lektionerna och det blir till stor del temabaserat och låtar som eleverna själv kan kompa på gitarr eller keyboard.⁶⁸

Här kan man se exempel på två jämnåriga kvinnor som utbildades nästan samtidigt vid samma Musikhögskola men som har helt olika uppfattning om repertoaren som de fick med sig. Musiklärare ett anser att det var en utmärkt grundrepertoar medan musiklärare två anser

⁶⁷ Intervju 6

⁶⁸ Intervju 6

att den är förlegad. Självklart har det stor betydelse att den första utgår från sången i sin undervisning och då inte enbart pop- eller rocksång utan snarare en allmän repertoar medan den senare helst tycks arbeta med musicerande på instrument och sjungande av pop- och rocklåtar. Båda två bestämmer till stor del själv vad som ska sjungas men lärare ett ger barnen, ju större de är, lite mer medbestämmande. Det känns lite som om de är varandras motsatser även om de har mycket gemensamt. Det som de är helt ense om i alla fall är att styrdokumenterna ska följas noga och att alla momenten ska tas med i undervisningen.

4.4 Diskussion kring sångrepertoaren i åk F-6 utifrån enkät- och intervjuvaren

Det finns en lagstadgad timplan för grundskolan plus förskoleklass som anger den minsta garanterade tid som eleverna har rätt att få lärarledd undervisning i varje ämne. Skolan har rätt att minska ett ämne med högst 20 %. Så här ser det ut:

Bild	230
Hemkunskap	118
Idrott och hälsa	500
Musik	230
Textil- och Träslöjd	330
Svenska	1490
Engelska	480
Matematik	900
Geografi, religion, historia och samhällskunskap	885
Naturkunskap	800
Språkval	320
Elevens val	382 ⁶⁹

Musik har tillsammans med hemkunskap och bild lägst antal timmar i grundskolan. Detta innebär inte att ämnet är mindre viktigt för barnen, snarare tvärtom. Men i och med att man har färre timmar än andra ”språk” så måste man kanske som lärare anstränga sig ännu mer för att förmedla relevanta kunskaper till eleverna.

⁶⁹ <http://www.skolverket.se/sb/d/663#paragraphAnchor0> [2005-04-18]

I *Lpfö98* står det att förskolan uppdrag är att överföra ett kulturarv och det tycker jag verkar vara ambitionen ute i verksamheten som jag kan bedöma det utifrån intervjuer och enkäter. Visserligen har vissa av visorna bytts ut under åren men andelen folkliga visor som vi förmedlar till kommande generationer är fortfarande densamma som för 150 år sedan. Föräldrarna vill att barnen ska kunna sjunga samma visor som de själv kan, dels för att öka allmänbildningen och dels för att man ska kunna sjunga tillsammans över generationsgränserna.⁷⁰ *Elefantboken* är populär och tycks vara den sångbok som lärarna använder mest även om man aktivt letar efter nya sångböcker som kan vara lämpliga. I den finner man just de sånger som man kanske själv sjöng som barn. Rörelsesånger poängterar de också är viktigt och visst är det roligare när hela kroppen aktiveras på en gång.

Enligt *Lpo94* så har man inga specifika mål att uppfylla i det som vi en gång kallade lågstadiet. Man har enbart mål att arbeta mot och kanske är det därför det "spretar" så i uppfattningen om vad barnen ska lära sig. Bengt Olsson skriver i artikeln "Musiklärarens lov" att "Formuleringarna i läroplanens målbeskrivningar är resultatet av en politisk process och är således övergripande och mångtydiga till sin karaktär. Detta innebär inte nödvändigtvis att formuleringarna är ointressanta eller intetsägande, men att det politiska språket kräver en översättning för att bli användbart".⁷¹ Det spretar även utbildningsmässigt och det är egentligen bara hälften av dem som svarade på enkäterna som har behörighet att undervisa i musik. Men med tanke på att de flesta jag pratat med uppgett att lärarutbildningen inte gav dem speciellt mycket rent musikaliskt så kanske det inte har någon större betydelse. Det sjungs mycket utifrån olika teman men även traditionella jul- och sommarsånger lägger man stor vikt vid. Sånger med svenskt ursprung är övervägande och den populärmusik man sjunger kan man sortera in under schlagergenren.

Även i det gamla mellanstadiet är det lite skillnad utbildningsmässigt, men här är det bara en som inte är behörig. *Vispoböckerna* används flitigt här men flera säger att det är svårt att välja eftersom det finns så mycket. I slutet av årskurs fem ska då vissa mål från *Lpo94* vara uppfyllda och det verkar som om det finns en klarare linje här, än i årskurserna ett till tre, bland lärarna att förmedla en viss form av kulturarv. *Nationalsången*, *Nu grönskar det* och andra liknande sånger uppger man att man vill att eleverna ska kunna, men samtidigt tar populärmusiken stor plats och vissa av dem tycks bara arbeta med pop- och rockmusik. Men

⁷⁰ Roth, Lena, red. *Från kritätare till samplare*, "Glättigt sjunga, flitigt lära", , s.17, 1992

⁷¹ Roth, Lena, red. *Från kritätare till samplare*, "Musiklärarens lov", , s.116f, 1992

”barnvisor av idag innehåller ofta element från rockmusik och lyssnandet på rockmusik grundläggs tidigt genom att vissa stilar och artister (exempelvis Nordman och Gyllene Tider) också appellerar till barn.”⁷² Lustigt i sammanhanget är att när jag frågade på de fem skolorna om barnen själv kom och önskade sånger att sjunga så svarade alla att jodå, men det var i stort sett från den repertoar som pedagogen gett dem och om det var något annat så var det nästan alltid Per Gessle de önskade att få sjunga.

⁷² Lillestam, Lars, *Svensk rock: musik, lyrik, historik*, s.145, 1998

5. Sångrepertoaren nu och då

5.1 Enkäten

Vad har då egentligen hänt med sångrepertoaren sedan början på 1970-talet? I enkäten som 19 för- och grundskollärare svarat på finns en lista över 30 sånger. Grunden till listan är den som jag tidigare redogjort för (s.16) och som innehåller 20 sånger. Denna har jag kompletterat med tio sånger som jag själv minns var de som vi sjöng mest under min skoltid. Sammanlagt alltså 30 sånger (se Bilaga 3). Enkätsvaren visar att mer än hälften av de sånger som var populära 1970 också används idag. 18 av 30 sånger har använts i undervisningen av någon lärare under de senaste fem åren. Fördelningen ser ut som följer:

<u>Sångtitel</u>	<u>Antal lärare som sjungit sången</u>
<i>Staffan var en stalleträng</i>	15
<i>Gläns över sjö och strand</i>	8
<i>Luciavisa/ God morgon mitt herrskap</i>	7
<i>Yesterday</i>	6
<i>Vi gå över daggstänkta berg</i>	5
<i>Det gåtfulla folket</i>	5
<i>Uti vår hage</i>	4
<i>Byssan lull</i>	3
<i>Solen glimmar blank och trind</i>	3
<i>Nu ska vi skörda linet</i>	3
<i>My Bonnie</i>	2
<i>Och flickan hon går i dansen</i>	2
<i>Möte i monsunen</i>	2
<i>Kalinka</i>	2
<i>Oxdragarsång</i>	1
<i>Vinden drar, skeppet far</i>	1
<i>Solen är så röd, mor</i>	1
<i>Mitt eget land</i>	1

Att just Luciavisor/julvisor ligger i topp är kanske inte så konstigt. Just vid större högtider har vi en tendens att hålla på traditionerna och använda det kulturarv vi har. Alla utom fyra har sjungit *Staffansvisan* och den verkar passa alla åldrar. Däremot kan man se en skillnad gentemot *Gläns över sjö och strand* och *Luciavisan*. *Gläns över sjö och strand* sjungs av alla åldrar utom förskolan medan *Luciavisan* enbart sjungs av förskola upp till och med årskurs

tre. Kanske är detta inte så konstigt när man tänker på att det fortfarande är så ute i skolorna att skolans traditionella luciatåg framförs av tredjeklassarna. En annan sång som ligger i topp är förvånande nog *Vi går över daggstänkta berg* (en av våra gamla stamsånger). Fem av arton har sjungit den under de senaste fem åren och den förekommer i alla årskurserna. Sju av de tio sånger som jag valde att komplettera Lindbergs lista med sjungs fortfarande. *Yesterday* hamnade i topp av dessa med *Det gåtfulla folket* strax efter medan *My Bonnie*, *Möte i monsunen*, *Kalinka*, *Mitt eget land* och *Oxdragarsången* återfanns längst ner. Alla utom en (*Möte i monsunen*) sjöngs enbart i årskurserna 4-6. Andra sånger finner man enbart i förskolan och i årskurserna 1-3: *Byssan lull*, *Och flickan hon går i ringen* och *Nu ska vi skörda linet*. De två sistnämnda är ju sånglekar och det är inte förvånande att hitta dem just där. Av de övriga sånger som sjungs fortfarande kan man återfinna dels Carl Nielsen, Evert Taube och C M Bellman och dels traditionella folkvisor som *Uti vår hage* (även den en stamsång) och *Vinden drar, skeppet far*.

Det är alltså tolv sånger som försvunnit och man kan fråga sig varför. I och för sig är det flera sånger som hänger lite löst och som bara en eller två sjungit och om bara två eller tre till svarat på enkäten kanske ytterligare sånger kommit med. Bland dem som inte klarade sig upp på listan märker vi bland annat folkvisor som *Jag vet en dejlig rosa* och *Det var en lördag aften*, skillingtryck som *Elvira Madigan* och *Kristallen den fina* och visor från andra länder som *Under Paris himmel* och *Donna Donna*. Det intressanta är ju dock inte att titta på bottenskiktet utan snarare på de sånger som ligger i topp. Det är där man kan utläsa i alla fall vilken typ av sånger som fortfarande är populära och man kan bara konstatera att de traditionsbundna sångerna är svårslagna.

5.2 Förskolan

Om man tittar på de sånger som förskollärarna i enkäterna (inte bara ovan nämnda lista) uppger att de sjunger så kan man se att det till största del är det som vi traditionellt kallar för barnvisor: *Blåsippan*, *Ekorren satt i granen*, *Herr Gurka* och *Byssan lull* men också sånglekar som *Små grodorna*, *Och flickan hon går i dansen* och *Nu ska vi skörda linet*. Det är med andra ord enkla sånger med inte allt för komplicerade texter och melodier. Det tycks i stort sett vara samma visor som för fyrtio år sedan. Men man kan undra varför *Gläns över sjö och strand* inte sjungs i förskolan. Är det så att lärarna tycker den är för svår? Ibland kanske vi

tänker lite tokigt när vi tror att små barn behöver förenklingar och att allt ska vara tillrättalagt på ett pedagogiskt sätt. Kanske att detta tar död på ett barns naturliga kreativitet.⁷³

Barn dras gärna till krävande och komplicerade sånger, långt bortom den musikaliska allfartsvägen, om de bara får möjlighet att komma i nära kontakt med sådana sånger. Gärna förmedlade av vuxna, som tror på värdet av det de sjunger- utan tanke på om det "passar" för barn eller ej.⁷⁴

Det är lätt att vara överpedagogisk och tro att bara för att barn inte har ett fullt utvecklad ordförråd så är de inte heller kapabla att lära sig svåra texter. Det musikaliska språket är också det ett språk som man måste tränas i, precis som det svenska eller engelska, och om man bara hade fått lära sig enkla substantiv på svenska så hade man haft ett väldigt torftigt språk. Det är likadant med det musikaliska språket. Men som Björkvold säger så har det inte ändrats speciellt mycket sedan 1970-talet och dessa "sångförmedlingstraditioner" tar lång tid att förändra.⁷⁵

5.3 Årskurserna 1-3

I årskurserna 1-3 tycks det finnas en vilja att förmedla lite av det vi kallar vårt kulturarv trots att populärmusiken smyger sig in redan i dessa låga åldrar. Man sjunger traditionella sånger som *Luciavisa*, *Den blomstertid nu kommer*, *Staffansvisa* och *Gläns över sjö och strand* och andra typer av visor som *Idas sommarvisa* och *Jag vill ha en egen måne*. Ingen av de båda sistnämnda visorna är nya även om man kanske skulle kunna uppleva det så. De är båda komponerade på 1970-talet⁷⁶ men fick sitt stora genombrott flera år senare. På 1970-talet började populärmusiken så smått smyga sig in i musiksalarerna men framför allt var det nya visor som man sjöng. Visor av exempelvis Olle Adolphson och Beppe Wolgers som *Det gåtfulla folket* och *Mitt eget land*. Dessa båda är komponerade på 1960-talet⁷⁷ och blev alltså populära i skolan tio år senare. Av detta kan man kanske dra slutsatsen att genren är densamma det är bara kompositörerna som byts ut. Visor som var populära har haft en viss fördröjning innan de tagits upp i skolan och så tycks det fortfarande vara.

⁷³ Wikland, Ulla, *Den lydiga kreativiteten*, s.41, 2001

⁷⁴ Björkvold, Jon-Roar, *Den musiska människan*, s.235, 1991

⁷⁵ Björkvold, Jon-Roar, *Den musiska människan*, s.256, 1991

⁷⁶ Palm, Anders & Stenström, Johan, red. *Den svenska sångboken*, s.489, 1997 & http://sv.wikipedia.org/wiki/Ted_G%E4rdestad, 24/4, 2005

⁷⁷ Palm, Anders & Stenström, Johan, red. *Den svenska sångboken*, s.521, 1997

Vad det gäller populärmusiken så finns det ju en anledning till att den kallas just populärmusik. Det är den musik man lyssnar på för stunden och som är populär just nu. Till den hör till exempel melodifestivallåtarna som även de har fått sin plats i undervisningen. Det tycks inte vara så stor skillnad på sångrepertoaren i förskolan och årskurs 1-3 jämfört med hur det såg ut i slutet av 1960-talet. Kanske det har med samhällets struktur i stort att göra. Samhällets förändringar är inte längre lika dynamiska som de har varit och det är ett större avstånd mellan 1950-talet och 1970-talet än mellan 1970-talet och 2000-talet.⁷⁸ Det ligger säkert en del i det men intressant är också att titta på de undervisande lärarnas ålder. Alla utom en av dem som svarade är född innan 1969. Detta innebär att de gått i skolan under 60- och 70-talet och det är ju dessa sånger som lever kvar. Alltså är det kanske så som Märta Netterstad säger (s.7) att de sånger vi växer upp med är de vi vill förmedla.

5.4 Årskurserna 4-6

Enkäterna visar att sju av de tio sånger jag valt att lägga till Lindbergs lista fortfarande sjungs, men enbart i årskurs fyra till sex (förutom som jag tidigare nämnt *Möte i monsunen*). *Yesterday* är en av dessa och flera har också uppgett att de sjunger låtar som *Let it be* och *Sommaren är kort*. Dessa kan alla inordnas under begreppet populärmusik och det tycks fortfarande vara samma låtar som används idag. Andra som man uppger att man sjunger idag är *Sjösala vals* och *Jag hade en gång en båt*. I enkäten finner man *Oxdragarsång* samt sånger som *Det gåtfulla folket* och *Mitt eget land* och man sjunger dem enbart i dessa årskurserna. Med andra ord, Taube fungerar fortfarande och även andra visor komponerade av exempelvis Olle Adolphson. Traditionella sånger som *Gläns över sjö och strand*, *Den blomstertid nu kommer*, *Nu grönskar det* och *Staffansvisan* tycks ha lika stor plats nu som för 35 år sedan. Även visor som *My Bonnie* och *Kalinka* lever kvar och det kan kanske ha att göra med att det är enkla visor som är lättillgängliga när man ska integrera i andra ämnen som engelska och SO. Det är säkert lätt att ta till sådana låtar som man känner till och som man vet är enkla för barnen att lära sig men som tidigare sagt, det är lätt att underskatta barnens kunskaper:

På Sgt Pepper fanns underbara låtar och en hel del svåra texter. Jag och min granne på landet [...] skrev svenska texter till låtarna den sommaren. Det var ett utmärkt sätt att lära sig det engelska språket. Men det var ingen i skolan som upptäckte hur mycket engelska vi kunde på den tiden. Det var fortfarande "My Bonnie"- stadiet som gällde i läroböckerna. Ingen lärare avvek från detta.⁷⁹

⁷⁸ Nilsson, Sven, *Kulturens nya vägar*, s.15, 2003

⁷⁹ Wiklund, Ulla, *Den lydiga kreativiteten*, s.21, 2001

6. Avslutande diskussion

Det som jag framför allt lagt märke till under mitt arbete är att det här med musik och sång är otroligt personligt. Alla har sin speciella smak och jag upplever att flera faktiskt känt sig lite kränkta över att jag frågat varför de valt den repertoar som de gjort. En man skickade tillbaka min enkät med ett inte alltför trevligt svar där han undrade om jag skämtade med honom eftersom de sånger jag listat inte alls sjöngs nu för tiden, med undantag av kanske den, den eller den... Han var väldigt upprörd över att jag överhuvudtaget skickade en sådan fråga till honom när han hade arbetat som musiklärare i 30 år och självklart visste vad man skulle sjunga och inte sjunga. Han var bara inte intresserad av att dela med sig av sin kunskap. Jag märkte också en viss osäkerhetskänsla bland alla de pedagoger jag samtalade med. Många bad nästan om ursäkt för att de inte spelade flera instrument eller för att de inte var så duktiga. Av det kan man nog dra slutsatsen att om de hade fått en gedigen utbildning så hade denna osäkerhet kanske varit ett minne blott. Det var ju bara en av de 15 på storintervjuerna som hade fått en musikutbildning där alla delar tycktes finnas med. Denna osäkerhet märkte jag däremot inte alls hos de två musiklärare (enskilda intervjuer) som fått sin utbildning vid musikhögskolan.

Vad är det då som gör att musik och sång har sådan stor makt över oss och över våra liv? Björkvold skriver i *Den musiska människan* att om en man går på gatan och hör ett samtal kan han med sin intuitiva musiska metod direkt avgöra om det är folk från hans hemby eller inte och från vilken del av landet de samtalande kommer. Detsamma är det för barnen som via sin musiska metod finner hemkänslan i den egna kulturella identiteten och sociala tillhörigheten.⁸⁰ Barnen identifierar sig alltså med den musik de har omkring sig och känner sig trygga där. Musiken blir en form av ritualiseringsmedel. Musiken har många olika användningsområden såsom att koordinera kroppsrörelser, ge ord dignitet, skapa stämningar och ge underhållning:

Gemensamt för alla dessa användningsområden är att musiken också skapar en gemenskap (eller förutsätts skapa) mellan alla som är delaktiga i situationen. Den gemensamma ljudupplevelsen är något som kan användas för att bygga och förstärka en mer varaktig gemenskap genom att den upplevs som en symbol för gemensam identitet.⁸¹

⁸⁰ Björkvold, Jon-Roar, *Den musiska människan*, s.166, 1991

⁸¹ Arvidsson, Alf, *Folklorens former*, s.128, 1999

Det är väldigt viktigt inte minst i skolan att barnen känner samhörighet med sina kompisar och med sin lärare. Man sjunger samma sånger tillsammans och får på så sätt en gemensam repertoar som man bär med sig. Som Krister Malm kallar det ”en minsta gemensam musikalisk nämnare”⁸². I dagens samhälle med sin etniskt stora spridning så är det kanske ännu viktigare att barnen får känna att de tillhör en homogen grupp, när de är i skolan i alla fall. Det är säkert svårt för ett barn med annat modersmål än svenska att komma in i den svenska skolan när de står helt utanför den vanliga kontexten. Sång och musik kan på ett smidigt sätt slussa in dessa barn så att de blir delaktiga i vårt lands kulturella vanor. En tanke är att det är lättare att känna sig mer hemma i en ny miljö om man varit delaktig i dess kultur. Visst känner man sig lite mer hemma i Grekland om man tagit del av deras kultur och dansat hazapico eller sjungit en rebetikasång.

Vissa av våra sånger har starka traditioner såsom de som sjungs vid jul- och skolavslutningar, och det är till största delen samma sånger nu som för 35 år sedan (med det stora undantaget *Idas sommarvisa* som nästan konkurrerat ut *Den blomstertid nu kommer*). Sångelekarna har vi också kvar i vår tradition, tyvärr mest runt jul och midsommar men en och annan pedagog kämpar på för att hålla dem aktuella året om. Tegnér, Taube och Hellsing verkar fortfarande vara de stora namnen på vår vishimmel och Lindberg skriver att det som egentligen bestämmer vad som ska ingå i vårt kulturarv av idag är att ”de representerar sånger som används i sammanhang och miljöer som många har aktiva minnen från och som fortfarande existerar.”⁸³ Med andra ord så länge som man använder sångerna ute i verksamheten så kommer de inte att försvinna, men den dag en sångs kontext blir överflödigt så är också sången försvunnen.

Även om det tillkommit en del sånger så tycks det, framför allt upp till årskurs tre, vara mycket densamma repertoar som i början av 1970-talet. På det som vi en gång kallade mellanstadiet så verkar man slitas mellan att kämpa emot populärmusiken och acceptera den som en viktig musikform. Jag fick en känsla av att när jag frågade pedagogerna om de använde populärmusik i sin undervisning så ville de alla säga att de tog fullt avstånd från den, även om de egentligen inte tyckte så. Fortfarande ligger det en aura av fin- och fulkultur över traditionella visor kontra populärmusiken men ”Det är dock uppenbart att populärmusik, och kanske i synnerhet vissa former av rock, idag spelar en stor och väsentlig roll i många

⁸² Roth, Lena, red. *Från kritätare till samplare*, ”Land du välsignade”, s.31, 1992

⁸³ Lindberg, Boel, *Våra glada visor klinga*, s.230, 2002

människors liv och behandlar viktiga och seriösa teman.”⁸⁴ Men jag kan förstå förhållningssättet där man tycker att barnen får tillräckligt av populärmusik på sin fritid och att man i skolan istället bör inrikta sig på att presentera en annan typ av musik. Viktigt är det dock att prata med barnen om att alla sorters musik är viktig så att vi en gång för alla får bort denna fulstämpel från populärmusiken.

Många talar också om att sången blivit en mycket mindre beståndsdel i musikundervisningen än den en gång i tiden varit. Karin Ek har i artikeln ”Från skolmusik till musik i skolan” en tabell just över hur det ändrat sig genom tiderna:

	Aktiviteter	Lektionsinnehåll	Mål för undervisningen	Skolsituationen
40-tal	Sång	Barnvisor, stamsånger, psalmer, folkvisor, stämsång, röstvård, gehörsutbildning, melodiläsning	Musikalisk fostran	Läraren i centrum
60-tal	Sång, spel, lyssnande, rörelse, skapande	Repertoar från olika länder/världsdelar/tidevarv och genrer. Musik för integration. Ljudskapande	Mångsidig musikaktivering ”i tiden”. Integration mellan musik och olika ämnen	Eleven i centrum,
80-tal	Musicerande genom skapande verksamhet. Temastudier. Musikteater. Projektarbete.	Gemensam musikplanering. Musikstudier i grupper. Gemensam redovisning och utvärdering. Ljudbands- och/eller videoinspelningar	Att motsvara elevens skiftande behov av musik. Musik: ett uttrycksmedel för alla. ”Learning by doing”	Allas samverkan mot gemensamma mål.

85

⁸⁴ Lillestam, Lars, *Svensk rock*, s.149, 1998

⁸⁵ Roth, Lena, red. *Från kritätare till samplare*, ”Från skolmusik till musik i skolan”, s.66, 1992

Så som det ser ut för 80-talet i tabellen anser jag att det i högsta grad fortfarande ser ut. Det är väldigt mycket olika teman ute i skolorna och rena sångstunder har man bara i förskolorna nu för tiden. Musik är så mycket mer än bara sång och det är det många som har påpekat i min undersökning. Kanske är det det som gör att sångrepertoaren spretar så, att man hela tiden ska försöka passa in sångerna i den övriga undervisningen istället för att göra tvärtom. Pratar man om vikingatiden så gäller det att hitta sånger som handlar om den och pratar man om människokroppen så är det sådana sånger som gäller. Då är utrymmet väldigt litet för att bygga en sångrepertoar utifrån kulturarvsprincipen. I förskolan har man inte samma press på sig att barnen ska lära sig en massa olika saker om musik utan där verkar det primära målet vara att skapa glädje och samhörighet i gruppen. Där kan man alltså på ett annat sätt koncentrera sig på att försöka förmedla ett kulturarv. Om man då avslutar med att åter igen titta på vad förskollärarna uppgett att de sjunger med barnen så kan man nog utgå från att ekorren sitter ganska säkert i sin gran, och det lär han nog göra i många år till.

7. Käll- och litteraturförteckning

Källor

Intervjuer

Förskollärare Camilla Mårtensson, V Ingelstad, 17/4, 2005 (Markeras i texten som Intervju 1)

Förskollärare Katharina Mattsson, Lund, 21/4, 2005 (Markeras i texten som Intervju 2)

Grundskollärare Jens Kleiman, Lund, 13/4, 2005 (Markeras i texten som Intervju 3)

Grundskollärare Inger Hansson, Skivarp, 14/4, 2005 (Markeras i texten som Intervju 4)

Musiklärare Ingela Ludvigsson, Glumslöv, 7/5, 2005 (Markeras i texten som Intervju 5)

Musiklärare Maria Kamsäter, Lund, 9/5, 2005 (Markeras i texten som Intervju 6)

Hubertusgården, Lund, 2 personer, 10/5, 2005

Lovisaskolan, Lund, 4 personer, 3/5, 2005

Torna Hällestad skola, Torna Hällestad, 4 personer, 27/4, 2005

Vallkärra skola, Vallkärra, 2 personer, 29/4, 2005

Vårfruskolan, Lund, 3 personer, 2/5, 2005

Opublicerat material

Kjellander, Eva, "Vad kan man lära sig av Små Grodorna?", Lärarutbildningen, Malmö Högskola, 2005

Litteratur

Arvidsson, Alf, *Folklorens former*. Lund: Studentlitteratur, 1999

Björkvold, Jon-Roar, *Den musiska människan: barnet, sången och lekfullheten genom livets faser*. Stockholm: Runa, 1991

Danielson, Eva & Ramsten, Märta, *Räven raskar. En bok om våra sånglekar*. Hedemora: Gidlund; Stockholm: Svenskt visarkiv, 1998

Den aktuella tonårsmusiken: studiematerial för lärare i musik på grundskolans samtliga stadier samt i gymnasieskolan / utarb. på Skolöverstyrelsens uppdrag av fortbildningsavdelningen vid lärarhögskolan i Linköping. Stockholm, 1973

Den svenska sångboken. Urval och kommentarer av Palm, Anders & Stenström, Johan. Stockholm: Bonniers, 1997

Elefantboken: barnvisor och sånglekar, urval av Gren, Katarina & Nilsson, Birger. Mölndal: Lutfiskens förlag, 1994

Emanuelsson, Bo, *Musik i skolan. Musikämnets didaktik i historisk belysning*. Lund: Studentlitteratur, 1990

Flodin, Ann-Mari, *Sångskatten som socialt minne. En pedagogisk studie av en samling skolsånger*. Stockholm: HLS Förlag, 1998

Jernström, Elisabet & Lindberg, Siw, *Musiklust*. Stockholm: Runa, 2001

Hallberg, Kristin, red. *Läs mig-sluka mig! En bok om barnböcker "Barnvisan kring sekelskiftet"*. Stockholm: Natur och kultur, 1998

Hellberg, Hans-Eric, *Kram*. Stockholm: Bonniers, 1973

Hähnel, Bertil & Sandberg, Ralf & Ödman, Per-Johan, *Skola Musik Förändring. En debattbok om den nya läroplanen Lpo 94 och kursplanen i musik*. Stockholm: KMH Förlaget, 1996

Holmdahl, Barbro, *Tusen år i det svenska barnets historia*. Lund: Studentlitteratur, 2000

Lillestam, Lars, *Svensk rock: musik, lyrik, historik*. Göteborg: Bo Ejeby förlag, 1998

Lindberg, Boel, *Våra glada visor klinga, Skolradions sångstunder 1934-1969*. Lund: Arkiv: Stockholm: Stiftelsen Etermedierna i Sverige, 2002

Lundberg, Dan & Ternhag, Gunnar, *Folkmusik i Sverige*. Hedemora: Gidlunds förlag, 1996

Lutfiskens katalog, Musikförlaget Lutfisken AB, Stockholm, 2005

Läroplan för förskolan. Stockholm: Utbildningsdepartementet, 1998

Läroplan för grundskolan. Kungl. Skolöverstyrelsens Skriftserie 60. Stockholm: Kungl. Skolöverstyrelsen, 1965

Läroplan för grundskolan. Stockholm: Skolöverstyrelsen/ Utbildningsförlaget, 1969

Läroplan för grundskolan. Stockholm: Skolöverstyrelsen/Utbildningsförlaget, 1980

Läroplan för det obligatoriska skolväsendet. Stockholm: Utbildningsdepartementet, 1994

Netterstad, Märta, *Så sjöng barnen förr. Textmaterialet i de svenska skolsångböckerna 1842-1972*. Stockholm: Svenskt visarkiv/Rabén & Sjögren, 1982

Nilsson, Sven, *Kulturens nya vägar. Kultur, kulturpolitik och kulturutveckling i Sverige*. Malmö: Polyvalent, 2003

Nordström, Sixten, red. *Vem bestämmer din musik? – en debattbok om musik i samarbete mellan ABF och Arbetet sammanställd av Sixten Nordström.* Stockholm: Arbetarnas bildningsförbund, 1977

Roth, Lena, red. *Från kritätare till samplare: en debattbok om musiken i grundskolan.* Stockholm: Utbildningsradion: Svenska Rikskonserter, (Eskilstuna: Tuna tryck), 1992

Rydenfelt, Sven, *Skola med sång och glädje.* Stockholm: Timbro, 1990

Sångboken: vår gemensamma sångskatt. Visor, sånglekar och danser fram till 1950. I urval av Hallin, Bertil & Lundström, Håkan & Svensson, Sverker. Malmö: Liber, 1985

Vi gör musik: lärobok i musik för grundskolans mellanstadium. Cederlöf, Egil & Engström, Bengt Olof. Stockholm: Ehrlingförlagen, 1970

Wiklund, Ulla, *Den lydiga kreativiteten: om barn, estetik och lärande.* Stockholm: Utbildningsradion, 2001

Visor i världen, urval och produktion Olofsson, Sture. Stockholm: Sveriges Radio, 1973

www.skolverket.se/sb/d/663#paragraphAnchor0 2005-04-18

http://sv.wikipedia.org/wiki/Ted_G%E4rdestad 2005-04-24

Bilaga 1 Sångböcker upptagna i uppsatsen

Barnens sångbok. Barnens textbok till sånger under de första skolåren: valda och ordnade närmast i anslutning till undervisningen i hembygdskunskap. Gottfrid Sjöholm. Stockholm: Norstedt, 1918

Elefantboken: barnvisor och sånglekar. Urval av Katarina Gren & Birger Nilsson. Mölndal: Lutfiskens förlag, 1994

De ungas sånger: en- och tvåstämmiga sånger samt kanons/ samlade och utgivna av Karl Lidén. Gävle: Skolförlaget, 1948

Den aktuella tonårsmusiken: studiematerial för lärare i musik på grundskolans samtliga stadier samt i gymnasieskolan / utarb. på Skolöverstyrelsens uppdrag av fortbildningsavdelningen vid lärarhögskolan i Linköping. Stockholm, 1973

Den svenska sångboken. Urval och kommentarer av Anders Palm & Johan Stenström. Stockholm: Bonniers, 1997

Hvad ska vi leka: samling af sånglekar och ringdanser. Red. Vilhelm Sefve. Stockholm: Abr. Lundquist, mellan 1900 och 1910

1-Klang. Lärobok i musik för årskurserna 1-3. Red. Ingemar Gabrielsson. Stockholm: Liber, 1963

2-Klang. Lärobok i musik för årskurserna 4-6. Red. Ingemar Gabrielsson. Stockholm: Liber, 1966

Nu ska vi sjunga: sångbok för de första skolåren. Utgiven på initiativ av Alice Tegnér; red. av Annie Petersson; ill. av Elsa Beskow. Stockholm: Almqvist & Wiksell, 1943.

MusikSkatten. Sångurval Katarina Gren & Birger Nilsson. Mölndal: Lutfisken, 1997

Pojkaktig sångbok. Mats Olsson. Malmö: Eken productions, 1996

Sjung med oss mamma! 1 20 små visor. Alice Tegnér. Stockholm: Skoglund, 1892.

Sjung svenska folk! En samling sånger af svenska diktare och tonsättare/ Utgiven af Samfundet för unison sång under red. af Alice Tegnér. Stockholm, 1906

Skolsångboken: lärobok i musik för klasserna 4-7. Arne Aulin & John Norrman & Ernst Styrenius. Stockholm: A. V. Carlson, 1958

Sångboken: vår gemensamma sångskatt. Visor, sånglekar och danser fram till 1950. I urval av Bertil Hallin & Håkan Lundström & Sverker Svensson. Malmö: Liber, 1985

Sånggåvan. Red. Lena Borgljung & Göran Swedrup. Solna: Almqvist & Wiksell, 1989

Sång och spel. Red. Annie Petersson & Birger Oldemark. Stockholm: Almqvist & Wiksell/Geber, 1951

Vi gör musik: lärobok i musik för grundskolans mellanstadium. Egil Cederlöf & Bengt Olof Engström. Stockholm: Ehrlingförlagen, 1970

Vispop. Urval Ingemar Hahne. Solna: Intersong: Notservice, 1989

Visor i världen, urval och produktion Sture Olofsson. Stockholm: Sveriges Radio, 1973

Våra visor. Knut Brodin & Lennart Hellsing & Yngve Härén. Arlöv: Skriv- och ritboks- ab (del 1), 1953, Stockholm: Almqvist & Wiksell (del 2 och 3), 1958 och 1960

Unga röster: Ordnade av Alice Tegnér. 1904

Bilaga 2 Sånger upptagna i uppsatsen

Sångtitel	Musik	Text
Betlehems stjärna/Gläns över sjö..	Alice Tegnér	Viktor Rydberg
Blinka lilla stjärna	Fransk folkmel.	B. Ehrenborg-Posse
Blowing in the wind	Bob Dylan	Bob Dylan
Blåsippan	Alice Tegnér	Anna Maria Roos
Brevet från Lillan	Evert Taube	Evert Taube
Byssan lull	Vaggvisa bearb. av Evert Taube	
Bä bä vita lamm	Alice Tegnér	Alice Tegnér
Chim chim cher-ee	R. B. Sherman	R. M. Sherman
Dansa min docka	Alice Tegnér	Alice Tegnér
Den blomstertid nu kommer	Folkmelodi	Kolmodin, Wallin, Hallqvist
Den olydiga ballongen	Bo Sundblad	Gunnel Linde
Der er et yndigt land	H E. Krøyer	A. Oehlschläger
Det gåtfulla folket	Olle Adolphson	Beppe Wolgers
Det var en lördag aften	Folkmelodi bearb. av S. Grundtvig	
Det är en ros utsprungen	Tysk folkvisa	Tekla Knös
Donna Donna	Sholom Secunda	Sv. text. Majken Johansson
Du gamla du fria	Folkmelodi	R. Dybeck
Där björkarna susa	O. Merikanto	V. Sund
Ekorn satt i granen	Alice Tegnér	Gammalt rim bearb. av AT
Elvira Madigan	Folkmelodi	J. Lindström Saxon
Ett barn är fött på denna dag	Tysk julvisa	J. O. Wallin
Ett gammalt fult och elakt troll	Felix Körling	Felix Körling
Fader Abraham	Trad.	
Fey oh!	Haitisk folkvisa	
Fjäriln vingad syns på Haga	C. M. Bellman	C. M. Bellman
Frihet är det bästa ting	J. Jonsson	Biskop Thomas
Färgerna	Tysk folkmel.	A-M Engström
Glädjens blomster	Folkvisa	
Goder Afton	Alice Tegnér	Alice Tegnér
Gubben i lådan	G. Bornemark	Gullan Bornemark
Gubben Noak	C. M. Bellman	C. M. Bellman
Göken/ Jag gick mig ut om kvällen	Trad.	Trad.
Hej tomtegubbar	Danslek	
Herre, du har skapat allt	A. Frostenson	A. Frostenson
Herr Olof och älvorna	Medeltida ballad	
Hosianna	G. J. Vogler	Matt 21:9
Här dansar Herr Gurka	Knut Brodin	Lennart Hellsing
Här är gudagott att vara	G. Wennerberg	G. Wennerberg

Sångtitel	Musik	Text
Idas sommarvisa I sommarens soliga dagar Jag hade en gång en båt Jag vet en dejlig rosa Jag vill ha en egen måne Ja, vi elsker	Georg Riedel Gånglåt Trad. Folkvisa K. Gärdestad R. Nordraak	Astrid Lindgren G. E. Johansson C. Vreeswijk Ted Gärdestad B. Björnson
Kalinka Kamelen Klara Klang min vackra bjällra Kristallen den fina Krokodilen i bilen Kungssången	Rysk folkvisa Trad. Trad. Trad. Kerstin Andeby O. Lindblad	Jan Månsson Zacharias Topelius Monica Forsberg C.V.A Strandberg
Land du välsignade Lasse liten Let it be Lilla snigel Lilla vallpiga dra på dig små skorna Luciasången/ Natten går tunga fjät Luciavisa/ God morgon mitt herrskap Lusse lelle Lägervisa/ Här är unga käcka viljor Längtan till Italien	R. Althén Alice Tegnér Lennon / McCartney Trad. Trad. Teodoro Cottrau Trad. Trad. S. Waldimir Birger Sjöberg	Elisabeth Björklund Zacharias Topelius Arvid Rosén Paul Lundh Birger Sjöberg
Mandom, mod och morske män Min ponny Mitt eget land Mors lilla Olle My Bonnie Myggan Hubert Möte i monsunen	Gånglåt G. Bornemark Olle Adolphson Alice Tegnér H. J. Fuller D. Burton/ J. Howard Evert Taube	R. Dybeck Gullan Bornemark Beppe Wolgers Alice Tegnér Evert Taube
Nu grönskar det Nu ska vi skörda linet Nu så glada gå vi alla Nu tändas tusen juleljus	J. S. Bach Sånglek Gånglåt Emmy Köhler	Evelyn Lindström G. Svenning Emmy Köhler
Och flickan hon går i dansen Oxdragarsång	Sånglek Evert Taube	Evert Taube
Pippi Långstrump	Jan Johansson	Astrid Lindgren
Ridom ridom Räven raskar	Isländsk folkvisa Sånglek	
Sabokoaya Sjösala vals	Trad. Från Afrika Evert Taube	Evert Taube

Sångtitel	Musik	Text
Sjömansvisa	Hanna Hagbom	A. Mörne
Små grodorna	Sånglek	
Solen glimmar blank och trind	C. M. Bellman	C.M. Bellman
Solen är så röd, mor	C. Nielsen	H. Bergstedt
Sommaren är kort	Tomas Ledin	Tomas Ledin
Sommarvandring	N. B. Söderström	G. Åhlstad
Staffan var en stalledräng	Trad.	
Stilla natt	Franz Gruber	Mannström, Evers, Fogelqvist
Sverige	W. Stenhammar	V. von Heidenstam
Sveriges flagga	H. Alvé	K. G. Ossiannilsson
Teddybjörnen Fredriksson	Lars Berghagen	Lars Berghagen
Tingelinge tåget far	Trad.	
Under Paris himmel	Hubert Giraud	Karl Lennart
Uti vår hage	Trad.	
Varm korv boogie	Owe Thörnqvist	Owe Thörnqvist
Vem kan segla förutan vind	Trad.	
Videvisan	Alice Tegnér	Zacharias Topelius
Vi gå över daggstänkta berg	Gånglåt	O. Thunman
Vindarna viskar ditt namn	T. Holmstrand/ L. Jansson	
Vinden drar, skeppet far	Finsk folkvisa	
Vintern rasat ut	O. Lindblad	H. Sätherberg
Vårt land	F. Pacius	J. L. Runeberg
Waltzing Matilda	M. Cowan	A. B. Paterson
Yesterday	Paul McCartney	Paul McCartney
Å jänta å ja	Trad.	F. A. Dahlgren

Bilaga 3 Enkäten

Vilken skola arbetar du på?

Hur många elever går det på skolan?

Man Kvinna

Född år:

Utexaminerad år:

Undervisar i åk (sätt ett kryss efter): förskola f-klass 1-3 4-6

Vilken utbildning har du?

- 1.Läroarutbildning med musikinriktning
- 2.Musikläroarutbildning (Musikhögskola)
- 3.Annan. Vilken?

Använder du någon sångbok? Vilken?

Om inte. Hur och var hittar du material till det du sjunger?

Näm nio (10) sånger som du använder och anser är viktiga för eleverna att kunna:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.
- 10.

Varför använder du den repertoar du gör?

Vilka av följande har du sjungit med eleverna de senast fem åren? (Mitt urval)

Jag vet en dejlig rosa
Luciavisa/ God morgon mitt herrskap här kommer Lussebrud
Och flickan hon går i dansen
Uti vår hage
Vi gå över daggstänkta berg
Gläns över sjö och strand
Ett barn är fött på denna dag
Staffan var en stalledräng
Byssan Lull
Det är en ros utsprungen
Det var en lördag aften
Göken/ Jag gick mig ut om kvällen
Klang min vackra bjällra
Kristallen den fina
Lägervisa/ Här är unga kända viljor
Lilla vallpiga dra på dig små skorna
Nu ska vi skörda linet
Solen är så röd, mor
Solen glimmar blank och trind
Vinden drar, skeppet far
Det gåtfulla folket
Elvira madigan
Mitt eget land
Möte i monsunen
Oxdragarsång
Under Paris himmel
Kalinka
My Bonnie
Yesterday
Donna Donna

Får jag ta kontakt med dig på telefon om jag behöver kompletterande uppgifter?

Ja, gärna!

Nej, helst inte.

Namn och telefonnummer:

Finns det något annat du tycker jag bör känna till?

Bilaga 4 Enskilda intervjufrågor

Namn:

Född år:

Utexaminerad år:

- 1. Berätta lite om den egen musikaliska bakgrund.**
- 2. Utgår du från styrdokumentet (Lpo94, Lpfö98) i din undervisning?**
- 3. Hur anser du att din utbildning varit med avseende på sångrepertoar? Både din egen och den du ska lära ut.**
- 4. Vem bestämmer vad som ska sjungas? Du eller barnen?**
- 5. Vilka sånger sjunger ni och varför just dessa?**

Bilaga 5 Intervjufrågor för gruppsamtal

- 1. Vilken utbildning har ni som sitter här?**
- 2. Har alla klasser på skolan musikundervisning?**
 - a) Vem undervisar?**
 - b) Tycker ni det är viktigt att man har musik i alla årskurser?**
- 3. Vilka sånger tycker ni att det är viktigt att man lär barnen?**
- 4. Hur anser ni att er utbildning varit med avseende på musik- och sångundervisning?**
- 5. Har det hänt något med sångrepertoaren de senaste åren? (sedan 60-talet)**